

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתְךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

”ידיעת המחלה חצי תרופה”. הידיעה האמתית של המחלה היא לא רק הידיעה שאתה חולה, ולא רק הידיעה במה אתה החולה, אלא הידיעה ששרש החולי הוא טוב — גם אם איננו מבינים זאת”

[מתוך השיעור ”נחש הנחשת” ועבודת נחום איש גם זו]

פרשת חקת תש”פ

חקת ה'תש"פ

- 04** **נחש הנחשת" ועבודת נחום איש גם זו**
"להשכילך בינה" (5) - ח"א
סוד נחש הנחשת וכחו לגלות
את שרש הדינים הטוב
- 12** **שמחת הנשוך**
אוה"ח על "והיה" לשון שמחה
על השמחה והתועלת
שבהבטת הנשוך בנחש
- 14** **"חקת התורה" ו"טעם פרה"**
אור החיים לפרשת חקת
פרה אדומה כעדות
על ההתמסרות לרצון ה'
- 15** **טהרת התורה**
שפת אמת לפרשת חקת
מעלת ספירת הבינה וסוד הטהרה
- 17** **הניגון החסידי**
ניגון 454
ניגון ללידת הנכדה
בריינה מלכה תחי' פרידמן
- 18** **מעין גנים לפרשת חקת**
כח הנדר
על עבודת הנדרים ועצה לקיום הנכסים
- 21** **פרקי אבות**
תלמידי אברהם
על ההבדל בין תלמידי בלעם הרשע
לתלמידי אברהם אבינו
וההמתקה שאצל תלמידיו של אהרן
- 22** **ארבע המהפכות**
בן נח וגר תושב
השפעה על גויי ארה"ק
וההבדל בין בן נח לגר תושב
- 26** **הסיפור החסידי**
רבי יקותיאל יהודה הלברשטאם
על בעל ההילולא של ט' תמוז -
האדמו"ר מקלויזנבורג
- 28** **רמז בפרשה**
פרשת חקת
על אש ולהבה
- 29** **המאור ללפי"ק**
"נחש הנחשת"
מי צריך נחש נחשת ומדוע?

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל קוראי **נפלאות**, שבת "חקת התורה" בפתח ואתה גליון נוסף מלא בכל טוב, דברי תורה והתוועדויות חסידיות, לכל המשפחה.

מה בגליון?

השבוע הגליון מעט קצר מהרגיל, אבל זו **הזדמנות נפלאה לקרוא מכריכה לכריכה**, לא תצטערו. הפעם אנו זוכים להשלים שיעור מסדרת שיעורי הקורונה (לחובבי הגל השני) שבהשגחה פרטית קשור לפרשתנו בקשר אמיץ. בשיעור המרכזי – **"נחש הנחשת" ועבודת נחום איש גם זו** – ממשיך הרב בביאור **אגרת הקדש י"א שבתניא**, **"להשכילך בינה"**, שלימודה ידוע אצל חסידים כסגולה לרפואה ועוסקת במהות היסורים בעוה"ז ובגילוי הטוב הגנוז בתוכם.

בשיעור זה מבאר הרב את **סוד נחש הנחשת** המופיע בפרשתנו – והכח שבו **לגלות את השרש הטוב של הדינים הקשים**. הרב ממשיך בביאור עבודתנו של נחום איש גם זו – הקשורה לסודו של נחש כפי שמסביר אדמו"ר הזקן בליקוטי תורה לפרשתנו – לחיות בפועל את הטוב הגנוז שברע הנגלה.

את נחש הנחשת נפגוש גם בשיעור קצר על **שמחת הנשוך** ובמדור לילדים.

שבת שלום ומבורך,

המערכת

שיעור

"להשכילך בינה" (5)

"נחש הנחשת" ועבודת נחום איש גם זו

קיצור מהלך השיעור

בימי ההסתגרות בשל נגיף ה'קורונה' מסר הרב סדרת שיעורים מוקלטים באגרת הקדש **"להשכילך בינה"**, הידועה בין חסידים כסגולה לרפואה. **פרק א** בשיעור שלפנינו עוסק בסוד נחש הנחשת – המופיע בפרשתנו – והכח שבו לגלות את **השרש הטוב של הדינים** הקשים למטה, כפי שמסביר אדמו"ר הזקן בלקוטי תורה על הפרשה. **פרק ב** מרחיב, לאור דבריו, בכך שזו העבודה המיוחדת לנחום איש גם זו ומעמיק בכח המיוחד שלו לגלות את **הטוב שבתוך הרע**.

"שאינו" בספר התניא, בביטויים – "שאינו מושג" (ביטוי החוזר שלש פעמים) ו"שאינו יכול" (ביטוי המופיע בפנים פעם אחת, אך חוזר עוד שלש פעמים בסוגריים המציעים גרסה אחרת למשפט). אם קוראים כל מה שמודפס בתניא כאן, בהשגחה פרטית, יש שבע פעמים המלה "שאינו"!
שוב, הביטוי העיקרי הוא "שאינו מושג" – שהוא בעצם הבסיס של כל האגרת. כל האגרת באה להסביר מהו הרע שאנחנו חווים בחיים שלנו, וחוזרת שוב ושוב שהרע בשרשו הוא באמת הכי טוב, אבל זהו טוב "שאינו מושג":

א. סוד נחש הנחשת

"הכל טוב בתכלית – רק שאינו מושג"

באגרת הקדש יא, "להשכילך בינה", חוזרת מלה חשובה שדברנו עליה לאחרונה^א – "שאינו", בגימטריא קורונה (הזכרנו שהיא מופיע בפירוש רש"י על "אל תאכלו ממנו נא"^ב הוא "שאינו צלוי כל צורכו קוראו נא בלשון ערבי"). כאן נמצא הריכוז הגדול ביותר של המלה

נרשם ע"י איתאל גלנדי. לא מוגה. כ"ט אדר תש"פ – הקלטה טלפונית.
א בשיעור ליל פורים השתא (פורסם ב"אביטה" פרשת ויקה"פ).
ב שמות יב, ט.

ובמלה ה־ה בפסוק) – **"הנחשים"**, ה נחשים. בפסוק המסיים כתוב פעם אחת "נחש הנחשת", ב־ה, ופעם אחת "נחש נחשת", בלי ה.

נחש הנחשת הוא דוגמה עיקרית בתורה של "לשון נופל על לשון", כפי שכותב רש"י: "נחש נחשת". לא נאמר לו לעשותו של נחשת, אלא אמר משה הקב"ה קוראו נחש ואני אעשנו של נחשת, לשון נופל על לשון". יש רק עוד מקום אחד בו רש"י מציין בפירושו תופעת "לשון נופל על לשון", על הפסוק "לזאת יקרא אשה כי מאיש לקחה זאת" בבראשית – "לשון נופל על לשון, מכאן שנברא העולם בלשון הקדש" (כפי שמביא רש"י שם). אפשר לומר שאלה שתי הדוגמאות העיקריות של "לשון נופל על לשון" בתורה – איש־אשה ונחש־נחשת. ברור ש"איהו נחש" ואיהו 'נחשת', זכר ונקבה לפי הדקדוק. אם כן, רואים כאן קשר בין מעשה בראשית – בו ה' בורא את העולם בלשון הקדש, ולכן יש בבריאה "לשון נופל על לשון" (כפי שמזהה אדם הראשון) – לנחש הנחשת, בו משה רבינו מבין מדעתו מה עליו לעשות ב"לשון נופל על לשון".

גם ברמו רואים את הקשר הזה: ידוע ש־נחש בגימטריא **משיח** וממילא **נחשת** הוא עוד פעם **משיח** עם ת בסוף (לעשו היו ת אנשים, אח"כ זכו והתגלגלו ב־ת אנשים של דוד¹, ולבסוף יתגלגלו ב־ת אנשים של **משיח**, סוד **נחשת**). אבל כמה שוה "נחש נחשת"? 116, "בראשית **ברא**" – "בראשית" מאמר 'ברא' חצי מאמר², כמו שכתוב בספרא דציניעותא שבזהר ומבואר בחסידות (והוא גם שוה **כתר מלכות**). "בראשית **ברא**" – הדבר הראשון שה' בורא הוא "נחש נחשת". כלומר, בנחש הנחשת טמונה ההתבוננות בשרש הטוב של הכל בראשית הבריאה של ה', כמו שמוסבר באגרת כאן.

וכשיתבונן האדם בעומק הבנתו ויצייר בדעתו הווייתו מאין בכל רגע ורגע ממש האין יעלה על דעתו כי רע לו או שום יסורים מבני חיי ומזוני או שארי יסורין בעולם הרי האין שהיא חכמתו יתברך הוא מקור החיים והטוב והעונג והוא העדן שלמעלה מעוה"ב רק מפני שאינו מושג לכן נדמה לו רע או יסורים אבל באמת אין רע יורד מלמעלה והכל טוב רק שאינו מושג לגודלו ורב טובו... ויאמין שבאמת הוא חי בהם וכל צרכיו וכל עניניו משתלשלים באמת בפרטי פרטיותיהם שלא מס"א כי מה' מצעדי גבר כוננו ואין מלה כו' ואם כן הכל טוב בתכלית רק שאינו מושג...

כמה שוה הביטוי שחוזר כאן שלש פעמים ('חזקה'), **"שאינו מושג"**? **משיח־משיח** (שהוא **נחש־נחש**, סוד "נחש נחשת", כמו שיתבאר). הביטוי העיקרי הוא "הכל טוב בתכלית רק שאינו מושג". כמה הוא שוה? רק **"הכל טוב"** (שחוזר כמה פעמים באגרת) שוה **עב, חסד** – "חסד אל כל היום"³ – **"הכל טוב בתכלית רק שאינו מושג"** שוה 1950, כפולת שם הוי', שם הרחמים, הוי' פעמים **בטחון**.

"נחש נחשת" – ראשית הבריאה

ישנו עוד ענין מאד חשוב הקשור לתוכן האגרת, אליו מפנים המפרשים כמה פעמים בהערות על אגרת הקדש יא – מאמר של אדמו"ר הזקן בלקו"ת על נחש הנחשת⁴. בסיפור נחש הנחשת בפרשת חקת חוזר שרש **נחש** חוזר סך הכל ז פעמים, ה פעמים נחש ו־ב פעמים נחשת (בחלוקת **זהב**) – "וישלח הוי' בעם את הנחשים השרפים... ויסר מעלינו את הנחש... ויעש משה נחש נחשת וישמחו על הנס והיה אם נשך הנחש את איש והביט אל נחש הנחשת וחי"⁵. ה הנחשים (ממש) רמוזים בהופעה הראשונה

ג תהלים נב, ג.

ד לקו"ת חקת סד, א ואילך – ד"ה "יעש משה נחש נחשת". ה במדבר כא, וט. יש כאן חלוקת **זהב** של ז הנחשים ליב בסיפור הצר וה בפתרון של משה (ובעוד אופן ראה בפנים).

ו בראשית ב, כג.

ז שם לב, ז.

ח שמואל'א ל.יז. ראה רש"י על בראשית לג, טז.

ט זהר ח"ב קעח, ב.

נחש הנחשת –

להחתיק את הרע בשרשו

מהו הסוד של נחש הנחשת? המפרשים כאן מביאים מהמאמר של אדמו"ר הזקן שהוא המקור בתורה של ראית שרש הרע המדומה כטוב באמת, הכי טוב. נביא את דבריו בקיצור. אדמו"ר הזקן פותח בשאלה:

ויעש משה נחש נחשת וישימהו על הנס והיה אם נשך הנחש את איש והביט אל נחש הנחשת וחי. ואיתא במשנה [ספ"ג דר"ה] על זה בזמן שישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם

שבשמים כו'. וקשה למה ליה לנחש כלל אלא והיה אם נשך הנחש יסתכל כלפי מעלה. ועוד מהו ההסתכלות כלפי מעלה הלא מבואר בענין תפלה שיהיו עיניו למטה ולבו למעלה.

כדי לענות, מסביר אדמו"ר הזקן שתכלית ירידת הנשמה לגוף היא להפוך את המר למתוק (כי דבקות באהבה ויראה יש לנשמה באופן נעלה יותר, בלי הפרעות הגוף), ולשם כך יש להתבונן

– בתפלה – בכך שליצר הרע ולכלל הדינים והיסודים המרים הנמשכים בעטיו יש שרש טוב: והענין הוא כי הדינין נמתקים בשרשן.

דהנה כל רעות ודינים ר"ל שנתהוו בעולם שרשם ומקורם המחיה אותם הוא טוב... וזהו דבר המחיה את כל הרעות ושרשם למעלה הוא טוב וכשירד למטה ע"ד השתלשלות נעשה באמת רע גמור ודינים גמורים הן במילי דעלמא והן במילי דשמיא. והנה כשבא לאדם איזה יסורים ר"ל יחשוב כי לא למראה עיניו ישפוט שרע הוא אלא באמת שרשו הוא טוב

כי ממנו ית' לא תצא הרעות כי אם רק טוב גמור רק שהוא אינו מושג בשביל שלא יוכל לירד לעולם השפל ונשאר למעלה [ע' בסש"ב פרק כ"ו ובאגה"ק ד"ה להשכילך בינה]... וזהו בכל מאדך כמאמר טוב מאד טוב זה מלאך החיים מאד זה מלאך המות שהוא טוב מאד בלי שיעור וגבול אלא שעדיין לא בא לידי גילוי ואינו מושג [וע' בזהר ר"פ יתרו דס"ח ב' ובהרמ"ז שם ועמ"ש ע"פ אלה מסעי]. וזהו יסרני י"ה שהוא בתחלת השם תחלת התגלותו שעדיין לא בא לידי גילוי ואינו מושג שעדיין לא נתגלה הכל.

אדמו"ר הזקן מאריך שם שהתבוננות הזו היא תכלית עבודת התפלה, שדורשת יותר אריכות ומאמץ מדור לדור, ומסביר שכאשר מסתכלים לשרש ניתן גם לשנות את המציאות עצמה לטובה. הוא מסיים:

וזהו ענין נחש הנחשת שהיה צריך להשימו על הנס שהיה צריך לה להגבהת הנחש למעלה ומסתכלים כלפי מעלה כל' שלא יחשוב שהנחש נפרד א"כ הוא רע ממש ונשאר רע. אבל כשיחשוב את הנחש בהגבתו למעלה בשרשו שאינו נפרד מאתו ית' וחיותו משם... א"כ אין רע יורד מלמעלה ולכן היה נחשת שמשנתנה לכמה גוונין ע"י אין. והמ"י.

אם כן, הנושא העיקרי של האגרת שלנו – "הכל טוב בתכלית רק שאינו מושג" – הוא סוד נחש הנחשת. צריך לשים אותו על נס ולהסתכל בו ("והביט אל נחש הנחשת וחי").

ב. עבודת נחום איש גם זו

חי יכול לראות שהכל טוב?

עד עכשיו דברנו על הביטוי העיקרי באגרת, "שאינו מושג", אבל יש גם "שאינו יכול": כי עיקר בריאת האדם בעוה"ז הוא בשביל לנסותו בנסיונות אלו ולדעת את אשר בלבבו אם יפנה לבבו אחרי אלהים אחרים שהם תאוות הגוף המשתלשלים מס"א ובהם הוא

"בראשית ברא"

– הדבר הראשון

שה' בורא הוא

"נחש נחשת".

כלומר, בנחש

הנחשת טמונה

ההתבוננות

בשרש הטוב של

הכל בראשית

הבריאה של ה';

כמו שמוסבר

באגרת כאן

אצל נחום איש גם זו הטוב הגנוז ברע המדומה כן מושג, לכן הוא כן יכול לחיות את חייו כחיים אמתיים

ולמדנו בפורים ש"שאינו" שוה "איש גם זו" – שמנו את הרמז הזה בנצח בפרצוף רמזי הקורונה, גם חיים נצחיים שמנצח את היפך החיים וגם בגלל הבטחון הגמור שלו (והא בהא תליא), שהוא פנימיות הנצח. אצל נחום

איש גם זו הטוב הגנוז ברע המדומה כן מושג, לכן הוא כן יכול לחיות את חייו כחיים אמתיים (כאן המלים 'מושג' ו'יכול' הולכות יחד^{יא}). "שאינו" אותיות אישון – ב"אישון בת עין"^{יב} משתקף איש קטן הפוך, רמז לכחו של נחום איש גם זו להחזיר הכל לנקודה הקטנה של האישון (נקודת האין שבעין), בה מתהפך הכל לטובה, בטוב הנראה והנגלה לעין.

לעומת אותם צדיקים, יש צדיקים שמאירה בהם רק הבחינה של "כל מה דעביד רחמנא לטב עביד"^{יג} – כמו רבי עקיבא^{יד}, תלמיד נחום איש גם זו. "כל מה דעביד רחמנא לטב עביד" היא בחינה פחותה, בלשון תרגום. "גם זו" היינו פנים, לשון הקדש – בחינת "אתה", פניה ישירה לה'^{טו} – ואילו בחינת תרגום היינו אחר. אכן, זו הבחינה השוה לכל נפש, כפסק השלחן ערוך^{טז} בחותם הלכות ברכות – תכלית ברכותינו את השי"ת תמיד – "לעולם יהא אדם רגיל לומר כל מה דעביד רחמנא לטב עביד"^{יז} (וכן הובא גם בקצוש"ע^{יח} ללמד שהדבר שוה לכל נפש, מקטני הקטנים).

חפץ או אם חפצו ורצונו לחיות חיים אמיתיים המשתלשלים מאלקים חיים אף שאינו יכול. מה הכוונה "אף שאינו יכול"? באמת לא כל כך ברור, כפי שעולה גם מהדיון בסוגריים על הגרסה, ומשמע שה"שאינו

יכול" הוא מאמר מוסגר – הנסיון הוא האם האדם רוצה לחיות "חיים אמיתיים המשתלשלים מאלקים חיים", אלא שמציינים כי "אינו יכול" לחיות כך בפועל, בחויה המוחשית שלו, משום שהטוב האלקי אינו מושג לו. כדי להסביר זאת מפנים שוב למאמר על נחש הנחשת, וכך כתוב כאן בלקוטי הגהות לתניא:

ע"ין בענין נחש נחשת [לקו"ת חקת סב, א] בענין נחום איש גם זו שבצדיקים הגדולים הי' מאיר זאת הבחי' אך בצדיקים שרק מאיר בהם בחי' כל מה דרחמנא עביד לטב היינו שיהי' זאת לטובה זה בחי' הנס.

במאמר בלקוטי תורה כתוב כך:

וזוהו ענין נחום איש גם זו שהיה אומר גם זו לטובה מפני שהיה מתבונן באמת ששרש הרע הוא הטוב והביאו למעלה אל שרשו למקום אין ושם הי' יכול לעשות השתנות כמאמר ר' חנינא בן דוסא מי שאמר לשמן וידליק כו... וכענין נחום איש גם זו גם כל הצדיקים היו ע"ד זה רק נחום איש גם זו היה יכול לשנות המשכה מלמעלה למטה שהי' נראה באמת למטה שהוא טוב בגשמיות ולכן נק' גם זו שהוא מושג.

"גם זו לטובה"

"וכל מה דעביד רחמנא לטב עביד"

הוא מסביר שיש שתי דרגות צדיקים:

יש צדיקים עם דרגת בטחון גמור, כנחום איש

גם זו, שאצלו "היה מאיר זאת הבחינה" של נחש הנחשת. ההגהה כאן היא על "שאינו יכול",

יא. מושגי יכול = 415 = נחום איש, כמו שיתבאר.
יב. תהלים ז, ח - וראה שם ברד"ק ובמצודות.
יג. ברכות ס, ב. "כל מה דעביד רחמנא לטב עביד" בגימטריא תורה (זו כל התורה כולה, כמתאים לרבי עקיבא, ה"כלל גדול בתורה" שכל התורה שבעל פה).
יד. ורמז: רבי עקיבא ועוד "כל מה דעביד רחמנא לטב עביד" עולה נשמה תורה, כאשר ה'כנף' ביניהם הוא "גם זו לטובה"!
טו. סוד הפניה לה' "אתה" כשרש הרפואה נתבאר בחלק נוסף של השיעור - חלק נוסף של השיעור שטרם נדפס.
טז. שו"ע או"ח רל, ה (וראה בחכמת שלמה שם שחלק עליו ואמר שיש לומר "גם זו לטובה").
יז. ורמז: "לעולם יהא אדם רגיל לומר כל מה דעביד רחמנא לטב עביד" עולה 1367 - המתקת ה'367 (קורונה וכו') ב'1000 אורות!
יח. נט, ד.

י. בהבא לקמן ראה לקו"ש ח"ב תבוא אותיות ד"ז (ובמאמר "אמונה ובטחון" פ"ה בספר לב לדעת).

לכן הוא הבין והשיג את סוד נחש נחשת – שעשה אותו מנחשת, כלומר "מינייה וביה אבא לשדיה ביה נרגא"^{כג}, רפואת דומה בדומה^{כד}. מהי רפואת דומה בדומה? לראות שהרפואה היא בתוך המחלה – שהפנימיות של הרע היא עצם הטוב, הכי טוב. זהו גם הסוד של "לשון נופל על לשון" שהבין כאן משה מדעתו – גם בחינה של "דומה בדומה", לראות שהכל טוב.

אמרנו שהדוגמה הראשונה בתורה ל"לשון נופל על לשון" היא נתינת השם "אשה" על ידי אדם הראשון – "כי מאיש לקחה זאת", "מצא אשה מצא טוב"^{כה}. היו צדיקים שאצלם האשה לא היתה בגלוי טובה – כמו רבי זושא – אבל הוא היה בדרגת נחום איש גם זו לראות שהכל טוב, הכי טוב.

בכל אופן, כאן הוא מזכיר את נחום איש גם זו, שהוא ממש "פגע בו כיצא בו"^{כו} ביחס לנחש – נחום איש נוטריקון נחש, מה לגבי האותיות שבאמצע? אותיות **איום**. נחום איש צירוף אותיות נחש איום – נחש איום ונורא... אבל מה עוד צירוף האותיות? צירוף שמדברים עליו כל שנה דווקא בחנוכה – בדיקו אותיות חשמונאי, משיח נאו. רמז מופלא שאיני זוכר אם פעם אמרנו – חשמונאי הוא נחום איש שהוא צירוף נחש איום. כמו שהוא איום, יש גם ה' איום ונורא – הדברים הכי איומים הם בשרש הכי טובים. איום הוא נאו, בגימטריא "אל הוי"^{כז} (שם החסד ושם הרחמים) – "אל הוי ויאר לנו"^{כח}.

כג עפ"י סנהדרין לט, ב. ראה תניא פל"א.
כד ראה רפואה שלמה (לשעבר גוף נפש ונשמה) פ"ח. עיקרון זה מוסבר ברמב"ן על במדבר כא, ט (ומטבע הלשון "דומה בדומה" מופיע בהקשרים רבים בראשונים).

כה משלי יח, כב. אשה = היהלום של טוב, טוב פעמים חי.

כו שבת קכא, ב. ראה תניא פל"א.

כז שיחת ש"פ צו תשמ"א.

כח תהלים קיח, כז. "לנו" = אלהים, שם הדין – "אל הוי", חסד ורחמים, מאיר וממתיק את מדת הדין. ב"אל הוי" ויאר לנו" יש יג אותיות כנגד יג מדות הרחמים, סוד הדיקנא קדישא, שערות הזקן דאריך אנפין הכופים וממתיקים את הדינים דשם אלהים, כמבואר בכתבי האריז"ל. במספר קדמי, אל = 106 = הוי'. "אל הוי" ויאר לנו" במספר קדמי = 1405 (= אתה כאשר הא' עולה 1000), מספר ההשראה היך, סוד ז מלכין קדמאין דתהו דמיתו – בלע יובב חשם

רוב הצדיקים – "ועמך כלם צדיקים"^ט – ואפילו רבי עקיבא, אינם בדרגת נחום איש גם זו. כלומר, הצדיק בדרגה התחתונה מאמין ש"הכל טוב בתכלית – רק שאינו מושג" והוא רוצה "לחיות חיים אמתיים – אך שאינו יכול". "כל מה דעביד רחמנא לטב עביד" היא האמונה "שיהיה זאת לטובה", רק מאמין שיצא מזה טוב, אך כרגע נראה לו לא טוב. מי שמאמין כך – "זה בחינת הנס", בשבילו נס, גם נסיון, ונס להאמין בכך, לא מוטבע ופשוט אצלו כמו אצל נחום איש גם זו (שאצלו נסים בפשיטות וטבע בהתחדשות!).

נזכיר: יצאנו מכך ש"הכל טוב בתכלית

רק שאינו מושג" היינו

הוי' פעמים בטחון –

והסברנו שנחום איש גם זו הוא תכלית הבטחון (לעומתו, רבי עקיבא, שאומר "כל מה דעביד רחמנא לטב עביד", הוא בחינת האמונה). בטחון הוא בחינת פנים, בחינת "אתה" – "חן טוב"^{כט}, אותיות בטחון^כ.

רפואת דומה בדומה

מה למדנו? שיש נחש

נחשת, שהוא "בראשית ברא" – דורשים "בראשית ברא" שקודם כל צריך להיות בריא. בשביל לעבוד את ה' יתברך, לקיים את התורה בבחינת פנים, צריך להיות בריא, חזק ושמח. משה רבינו הוא בדרגה של נחום איש גם זו^כ,

דורשים "בראשית ברא" שקודם כל צריך להיות בריא. בשביל לעבוד את ה' יתברך, לקיים את התורה בבחינת פנים, צריך להיות בריא, חזק ושמח

יט ישעיה ט, כא.

כ משלי כב, א.

כא חיים והשלום (מהבן איש חי) על תהלים לד, ג; בן יהוידע על ביצה טז, א; לב לדעת מאמר "אמונה ובטחון" פ"ז (עמ' פג).

כב על הארת משה בנחום איש גם זו, והמדרגה המיוחדת הזו בהמתקת דינים, ראה גם פלה"ר מגלת אסתר ד"ה "ויבד" – נלמד באריכות בשיעורי היו ניסן ש"ז, ואי"ה יפורסם לקראת הילולת רבי הלל מפאריטש.

מם נון צדי פא כף

עולה נחום איש
גם זו. יש לו
כח להסתכל
לפנימיות-המילוי
של הדינים,
לראות את הטוב
שבתוכם, ואז
להשיג את הטוב
ולחיות חיים
אמיתיים, כשהכל
נכלל ומתעלה
בטוב הגנוז

עד-החכמה (בחינת אין, "והחכמה מאין"^ל). קשור לרמזו של **אשל**, שהוא אכילה-שתייה-לויה^ל (או לינה), ובקבלה היינו אדום-שחור-לבן – הא"ש היינו זקן מלכות וזקן ז"א.

ב"פ זקן עולה ש-די, אבל כאן ש-די וחצי. מה משמעות המספר הזה בקבלה? הכוונה העיקרית באריז"ל ל-471 היא **מנצפך** במילוי^ל. דברנו בשיעורים הקודמים על חמש אותיות מנצפך, הרומזות ל-ה גבורות, מקור הדינים. רבי לוי'ק בהערות שלו על האגרת – שלמדנו

בשיעורים הראשונים – אמר ש"יסורים" הם מ-ם ד-מנצפך ו"יסורין" הם מין ד-מנצפך, שתי הגבורות הכי קשות במנצפך, והסביר שה"פ "יסורים" ו"יסורין" שמוזכרים כאן באגרת (ב "יסורים" ו-ג "יסורין") קשורים לחמש גבורות מנצפך. המילוי הכי פשוט של צ הוא צדי, בלי ק בסוף, כמו בעולם התהו, שמתורגם "צדיא"^ל. בתיקון כבר מוסיפים את ה-ק^מ – הכלים, כמו מאה ברכות – אך באורות יש רק צדי, שעולה **נחום. מם נון צדי פא כף** עולה **נחום איש גם זו**. יש לו כח להסתכל לפנימיות-המילוי של הדינים, לראות את הטוב שבתוכם, ואז להשיג את הטוב ולחיות חיים אמיתיים, כשהכל נכלל ומתעלה בטוב הגנוז, כסיום האגרת.

יש כאן עוד משהו מופלא: באלף-בית יש **כב** אותיות – "ואני אבטח בך"^{מא}, "בך יברך

נחום איש גם זו – סוד המתקת מנצפך

בפורים אמרנו ש"איש גם זו" שוה שאינו וכעת התייחסנו ל"נחום איש" (חשמונאי), אבל כמה שוה כל השם שלו – **נחום איש גם זו?** 471, ג פעמים זקן^{כט}. כתוב בקבלה^ל שיש שלשה זקנים. זקן של אריך, זקן של ז"א וגם זקן של נוקבא דז"א – של דוד המלך. בשלשת הזקנים יש שלשה סוגי שערות שסימנם **אשל** – "ויטע אשל"^{לא} – אדום-שחור-לבן^ל, במלכות הזקן אדום, בז"א הזקן שחור ובאריך

הזקן לבן. כל הזקנים האלה הם רחמים – זקן מעורר רחמים. הגם שהשערות הם דינים, כתוב שכח השערות-הדינים הוא לכפות את הדין – צריך רחמים עם כח לכפות ולבטל, לכבוש, את היצר-הדינים.

מחזק רמז שכתבנו בהוספות לשיעור קודם על הפסוק "אחרי בלתי היתה לי עדנה"^ל, שלפעמים אכילה-שתייה הם מלכות וז"א – אכילה במלכות ושתייה בז"א. כתוב "ויאכלו וישתו וישמינו ויתעדנו"^ל – פסוק שהאבן עזרא מביא מנחמיה שמכאן לומד ש"עדנה" הנאמר בשרה היינו לשון ענג כמו "ויתעדנו", והסברנו שיש בו י-ה-ו-ה מלמטה למעלה, "ויאכלו" במלכות, "וישתו" בז"א, "וישמינו", לשון שמונה, בחינת "רקיעא תמינאה"^ל, הענג שמתגלה באמא, עולם הבא (גוף שמן), "ויתעדנו" בחינת

הדר שמה שאול בעל הן – שעלינו להאיר ולתקן. חלק הקדמי עולה 1045 = 5 פעמים הדר, מלך התיקון!

כט ראה ברית כהנת עולם מאמר "קדושה משולשת" פ"ח. ל ראה שיעור מוצש"ק וצא ו' כסלו ע"ד, ליל שבת אחרי ע"ט ועוד.

לא בראשית כא, לג.

לב זהר חדש (מרגליות) ס, א; ע"ח ש"ג (אריך אנפין) פ"ה ובכ"מ.

לג בראשית יח, יב.

לד נחמיה ט, כה.

לה זהר ח"א קטב ב.

לו איוב כח, יב.

לז מדרש תהלים פל"ז; ויקו"ש תהלים רמז תתס. ראה סוטה י, א וברש"י.

לח ראה פירוש הרמ"ז על זהר ח"ג קפ, ב; אם לבניה (לרמ"ז) מערכת מם אות נט.

לט אונקלוס בראשית א, ב.

מ ראה זהר ח"א ב, ב וביאורו בשער מאמרי רשב"י; אור זרוע ח"א סדר אלפא בתיא אות מו; מגן דוד (לרדב"ז) אות צ; חסדי דוד הנאמנים ח"ה עמ' 5.

מא תהלים נה, כד.

כדי להיות

בדרגת הצדיקים
שיכולים ומשיגים
את הטוב הגנוז,
וממילא מגשימים
אותו במציאות,
צריך להיות עם
שלמות של קשר
עצמי לאותיות
האלף-בית, אבני
הבנין של כל
המציאות כולה

דינים. אך הפלא שהוא עולה גם
"ורב חסד"^{מו} – המדה הששית
ביג מדות הרחמים. בתוך תיקוני
הדיקנא יש תהליך של "מן המצר
קדאתי יה ענני במרחב יה"^{מו}
– הזקן מתחיל "מן המצר",
השערות הצרות מתחת לפאות
שני צדדי הראש, וככל שהוא יורד
הוא מתרחב. התיקון הששי, "ורב
חסד", הוא השערות הכי רחבות
של הזקן – "הענני במרחב יה",
הגילוי במציאות שגם היסורים
שבאים משם י"ה ("אשרי הגבר
אשר תיסרנו יה"^{מח}, בטוב נסתר

הבא מ"הנסתרת להוי' אלהינו"^{מט}, כמבואר
בתניא^י) הם טוב.

כמה מוסיף חלק המילוי של **מנצפך**, החלק
הנסתר שלו (שבמילוי)? 471 פחות 280 – 191.
מה המספר הזה אומר? הוא רומז למדה התשיעית
במדות הרחמים, התיקון התשיעי בתיקוני דיקנא,
"לאלפים". המדה השמינית היא "נצר חסד",
התיקון עליו נאמר "אין מזל לישראל"^{נא}, והיא
מצטרפת למדה התשיעית, "לאלפים", "אלפך
חכמה"^{נב} ו"אלפך בינה"^{נג}. "לאלפים" שוה 191,
שהוא חלק המילוי של המדה הששית, "ורב
חסד" (מנצפך). כלומר, **נחום איש גם זו** הוא
סוד "ורב חסד... לאלפים".

במדות דמיכה התיקון הששי היינו "ותשליך
במצלות ים כל חטאתם"^{נד}. מי שמשיג את הטוב
הגנוז במציאות – שהיא הרע המדומה (עלמא

ישראל"^{מב} – וכשמוסיפים
מנצפך סופיות מגיעים ל-**זך**
אותיות. כתוב שאלף-בית של
כב הוא זכרי ושל **זך** הוא נקבי
– **מנצפך** סופיות הופכים איש
לאשה. כשמחשבים את **כב**
האותיות במילוי^{מג} מקבלים 4239
– מספר שמיד רואים שמתחלק
ב-9 (כי 423 מתחברים ל-9 ואז
יש עוד 9) – 9 פעמים 471, **נחום**
איש גם זו. כמו שראינו, **מנצפך**
במילוי בעצמן עולות **נחום**
איש גם זו. כלומר, ה-**מנצפך**
במילוי היינו המלכות-הנוקבא

של כל אותיות האלף-בית. באלף-בית של **זך**
אתון דאורייתא כל האותיות במילוי שוות
4710, בדיוק י"פ 471, פעם אחת ב-**מנצפך** וכל
השאר עוד ט"פ. זו מהגימטריאות הכי יסודיות
שמלמדים ילדים בגן או בחיידר אצלנו. באמת
דבר פלאי.

מה המשמעות? כתוב^{מז} שבצלאל היה יודע
לצרף אותיות שנבראו בהן שמים וארץ וכך
לבנות את המשכן לה' בעולם. כך, כדי להיות
בדרגת הצדיקים שיכולים ומשיגים את הטוב
הגנוז, וממילא מגשימים אותו במציאות, צריך
להיות עם שלמות של קשר עצמי לאותיות
האלף-בית, אבני הבנין של כל המציאות כולה.

חדות הרחמים בפר דינים

נתבונן עוד בסוד של **מנצפך** במילוי: ידוע
שהגימטריא של **מנצפך** היא **פרמה** – סוד **פר**

מו שער מאמרי רשב"י על אדרא רבא קלו, ב; פע"ח שער
הסליחות פ"ח.

מז תהלים קי"ח, ה. ראה זהר ח"ג קלט, ב; ע"ח שי"ג (א"א) פ"א;
שעה"כ דרושי ויעבור דרוש ו. וראה גם בשיעור כ"ח אדר ש"ז.

מח שם צד, יב.

מט דברים כט, כח.

נ פכ"ו.

נא בעש"ט עה"ת לך כו; ע"פ שבת קנו, א.

נב איוב לג, לג.

נג ע"פ שבת קד, א.

נד מיכה ז, יט.

מב בראשית מח, כ.

מג סכום כל הי"ב אתון עולה 1495, ה"פ 299 (23 פעמים 13),
וחלק המילוי (בלבד) הפשוט של כל כב האותיות עולה 2744,
14 בחזקת 3 (והוא חשבון המלים שבין שלשת ה"אתה" בברכת
רפאנו – אליהם התייחס החלק הנוסף של השיעור, "אתה והעלה
ארוכה ורפואה שלמה לכל מכותינו כי אל מלך רופא נאמן ורחמן
אתה. ברוך אתה").

מד ברכות נה, א.

מה ע"ח ש"ח (רפ"ח ניצוצין) פ"ה (מ"ת). ובכ"מ.

נחש נחשת פתאום הוא נעשה מקור הרפואה. כל התוכן של האגרת הוא שרע מדומה – מה שנדמה כרע – הוא בעצם טוב עליון. בארמית 'רע' פירושו חולה – אז כל הענין נוגע במיוחד לנושא של חולי ורפואה.

יש ווארט ש"ידיעת המחלה חצי תרופה"¹⁰. כעת נסביר שהידיעה האמתית של המחלה היא לא רק הידיעה שאתה חולה, ולא רק לדעת במה אתה חולה, אלא לדעת ששרש החולי הוא טוב – רק שאינו מושג. לצדיק האמתי – כמו נחום איש גם זו וכמו משה רבינו (ורשב"י, עיקר הגלגול של משה רבינו) – השרש כן מושג, ואז מתקיים בו "כל המחלה אשר שמתני במצרים לא אשים עליך" לכתחילה "כי אני הוי' רפאך"¹¹.

דשיקרא, שנדמה רע) – ומיישם אותו (הופך את החשך לאור ואת הטעם המר למתוק), פועל גם "ותשליך במצלות ים כל חטאתם", את הגילוי שגם בחטא ישראל אף פעם לא חטא, כמו שכתוב באיז'ביצא¹². נחום איש גם זו רואה זאת, לכן העפר שלו הוא עפר של אברהם אבינו – לא משנה מי גנב את היהלומים ושם לו את העפר, הוא עשה מצוה הכי גדולה. זו תכלית הבטחון, המבט הפנימי והעצמי על המציאות.

התרופה – ידיעת שרש המחלה

כל הענין הזה הוא סוד נחש הנחשת. הנחש הוא הדימוי הכי רע שיש – הביא את המות לעולם, את היפך החיים – וכשאני עושה ממנו

נה מי השילוח ברבוי מקומות (ראה בראשית עה"פ ו'יצו ה' אלקים"; תחלת פרשת וישג; בחקתי עה"פ "ואבדתם בגוים"; קהלת עה"פ "שמח בחור").

10. הובא בשיחת פורים תש"ח, אג"ק ח"ד עמ' רפד ועוד.
11. שמות טו, כו.

הַלּוֹמֵד עַל מִנַּת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ◆ גם מה שנראה כרע הוא טוב אלקי – אך טוב "שאינו מושג".
- ◆ **"נחש נחשת"** בגימטריא **"בראשית ברא"** – בריאת העולם בטוב האלקי (בלשון הקדש, בו סוד "לשון נופל על לשון" המתגלה גם בנחש הנחשת).
- ◆ הרמת העיניים אל נחש הנחשת היא התבוננות ששרש הנחש־הרע למטה הוא טוב אלקי. זהו סוד רפואת דומה בדומה שבנחש הנחשת.
- ◆ הנסיון של יהודי הוא האם יחפוץ בטוב גשמי בלבד, או שיחפוץ לחיות ב"חיים אמתיים" של אלקות – אף "שאינו יכול" לחוש את הטוב שלהם, משום שהוא טוב "שאינו מושג".
- ◆ כל הצדיקים מאמינים ש"כל מה דעביד רחמנא לטב עביד" בנסתר וצדיקים מיוחדים זוכים לבטחון ש"גם זו לטובה" בגלוי.
- ◆ לנחום איש גם זו הטוב האלקי שברע מושג והוא יכול לחיות בחיים אמתיים.
- ◆ **נחום איש** – אותיות **נחש איום** – רואה וממשיך את הטוב שבנחש.
- ◆ **נחום איש גם זו** זוכה לחשוף את הטוב הנסתר בחמש הגבורות, **מנצפך**; יודע לשנות את צירופי האותיות של הבריאה ולגלות את הטוב בכל; ומגלה את מדות הרחמים **"ורב חסד... לאלפים"**.
- ◆ כשרואים את הטוב הפנימי בכל מגלים שאף יהודי לא חטא מעולם.
- ◆ "ידיעת המחלה היא חצי תרופה" היינו הידיעה ששרש המחלה הוא טוב שאינו מושג. כשזוכים להשיג את הטוב שבשרש – שוב אין מחלה כלל.

שיעור

"והיה" – לשון שמחה

שמחת הנשון

קיצור מהלך השיעור

בשיעור שמסר הרב אודות תשעה מקומות בהם מפרש האור החיים על פי לשון חז"ל "אין **"והיה' אלא לשון שמחה"** האריך הרב לבאר את דברי האוה"ח בפרשתנו על הביטוי "והיה כל הנשון" – שמחת ה"אתהפכא" והתיקון בסיפור נחש הנחשת – והקביל שבע מדות טובות שמונה שם האוה"ח ל**שבע מדות הלב**. השיעור המלא יתפרסם אי"ה בעתו ובזמנו, וכאן חובאת תמצית הדברים ביחס לפרשתנו.

בלוא לחש"י¹ – ואם האדם ישוב מדרכו וידום מללחוש יהפוך הנחש לדומם (כנחש הנחשת). ה' בחסדו מגלה לאדם מה חטאו ועושה את נשיכת הנחש (הבלתי־הפיכה בטבעה) להפיכה – אם רק יעזוב את חטאו (וישוב "תשובת הגדר").

גבורה: ההתבוננות בנחש שעל הנס מגלה לאדם את חומרת חטאו – בדברו כנגד ה' (כנחש בגן עדן) וכנגד משה – וכי במעשיו רומם על נס את הנחש, הסט"א, והעלהו למקום גבוה. ההתבוננות בחומרת החטא שייכת לגבורה, כפשוט.

תפארת: נחש הנחשת השמימי מרפא מנשיכת הנחשים הארציים הממיתים – זו התבוננות המגלה את מעלת העליונים על

בסיפור הכשת הנחשים אומר ה' למשה רבינו "עשה לך שרף ושים אותו על נס והיה כל הנשון וראה אותו וחי"². חז"ל אמרו ש"והיה" הוא "לשון שמחה"³. יש כאן רפואה (כידוע שנחש הנחשת על נס הוא סמל הרפואה היום), אך איזו שמחה יש ל"נשון" (עוד לפני שהתרפא)? אור החיים על הפסוק מונה שבע "תועליות" – שבעה 'תיקונים' – שעושה הנשון בהבטה בנחש הנחשת, המצדיקים שמחה. את שבע התועליות, כדרכנו, נכוון כנגד שבע המדות:

חסד: הנחש נושך בעקבות חטא האדם בלחש של לשון הרע (כמאמר הפסוק "אם ישך הנחש

נרשם ע"י איחיאיל גלעד. לא מוגה. י"א אלול ע"ט – ישיבת אור החיים, כפ"ח.

א במדבר כא, ח.

ב מגלה י, ב (ובכ"ד).

יסוד: נחש הנחשת מגלה שבכח התשובה להפוך את הזדונות לזכויות – למרות שהאדם דבר לשון הרע, וגרם לנחש לנשון ולהמית, כאשר הוא עושה תשובה וחדל מכך הנחש מפסיק להזיק ואף הופך למקור של רפואה וחיים. כח האתהפכא שייך ל"צדיק יסוד עולם"^א – שבתחלה הורג את היצר הרע ואחר כך גם 'מקים אותו לתחיה' והופך אותו לטוב.^ב

מלכות: ה' חפץ שיכירו בנסיו בדרך פרט – שכל נשון בפרט יתבונן למעלה ויכיר בנסו ויתרגל להתבונן בהשגחה פרטית. מורנו הבעל שם טוב – שהדגיש מאד את ענין ההשגחה הפרטית – אומר בפירושו^ג שבקשת ההשגחה הפרטית ותשומת הלב אליה היא בקשת מלכות בית דוד הנדרשת לגאולה^ד, סוד ספירת המלכות.

ולסיכום:

גבורה	חסד
— חומרת החטא —	— תשובת הגדר —
החסד בעזיבת החטא	העמדת הס"מ במגדל

תפארת

למעלה טוב ולמטה רע

הוד	נצח
התמדת הנס	בטחון

יסוד

הפיכת הרע לטוב

מלכות

התבוננות בהשגחה פרטית

התחתונים, וממילא מעוררת על הטעות בדיבורים הרעים על המן מהשמים והבחירה ב"לחם מן הארץ". התפארת בכלל מכונה שמים^א, ובה גופא יש חלוקה בין השליש העליון המכוסה (שבסוד "עץ החיים") לשני השלישים התחתונים-המגולים (שבסוד "עץ הדעת" שהביא מיתה לעולם).

נצח: עצם ההסתכלות לשמים מעוררת לתשובה על הטענות של ישראל מדוע הולכים ה' במדבר, ומזכירה להם שרצון ה' הוא שעניניהם תהיינה תלויות לשמים, וישימו בה' את מבטחם על כל צרכיהם – מזונם, לבושם ושמירתם במדבר. מדת הבטחון היא פנימיות מדת הנצח. **הוד:** היו שהתרעמו על ההליכה במדבר בטענה שהשתנות הטבע לא יכולה להתמיד – טענת כפירה, המנסה להסביר כל דבר בטבע ולטעון שנס אינו אלא חריגה זמנית מההסתברות, שלא תתכן שתתמיד. כנגד כך הורה ה' למשה לעשות נס קבוע – השלך את הנחש באויר "ושים אותו על נס", העמד אותו שם בדרך נס^ב – וכך להחדיר בתודעת הכופרים שהשהות במדבר היא נס קבוע שניתן לסמוך עליו. הן ההודאה בניסי ה' (היפך הכפירה) והן ההתמדה שייכות לספירת ההוד, וכשהנס מתמיד הוא הופך בתודעה לטבע – מודעות טבעית של "איהי בהוד". בפרט, התמדת הנס היא סוד **ס** (אמא עילאה) ו-**רם** (תבונה)^ג בנס היו עומדים^ד שבלוחות הברית – סוד "בינה עד הוד אתפשטת"^ט.

ד זרה ח"א לא, א.

ה במדבר רבה יט, כג.

ו ע"ח שער הכללים פ"א, ובכ"ד.

ז שם.

ח שבת קד, א.

ט ע"פ הקדמת תקו"ד ז, א.

א יומא פו, ב.

יא משלי י, כה.

יב וראה תניא פ"א, פ"ו ופ"ג (ועוד).

יג כש"ט (קה"ת) אות מוא; דגל מחנה אפרים פרשת ואתחנן בשם הבעש"ט.

יד הושע ג, ה ורש"י עה"פ.

"חקת התורה" ו"טעם פרה"

אותה לישראל ללא טעם כדי לזכותם במעלת "חקת התורה". כנגד טענה אפשרית של ישראל שבהעדר ידיעת הטעם תחשב המצוה "כגוף בלי נשמה" צוה ה' "ויקחו אליך" – ישראל יעשו את המצוה על דעת משה, וכך ידיעת הטעם של משה תתלבש כנשמה בגוף קיום המצוה של בני ישראל (על דרך הביאור שנתגלה מן השמים לרבי זושא מאניפולי כיצד רצונו הטוב של יהודי אחד ומעשהו הטוב של יהודי אחר מצטרפים לבריאת נפש וגוף של מלאך שלם אחד¹). באופן זה, משה מתלבש בכל יהודי המקיים את רצון ה' (רצון בגימטריא משה ע"ה), בסוד "משה משה"² לא פסיק טעמא בגויהו³. גם בדורות הבאים, מסביר האוה"ח, יהיו יודעי טעם פרה (במסורת או שיכונו מדעתם) שהם "אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא", או שכל הפרות שבכל הדורות ייעשו על דעת־כוונת משה הראשון ולכן כולן נקראות על שם משה⁴ (עד לפרה שיעשה "הוא גואל ראשון והוא גואל אחרון"⁵, כאשר "מה שהיה הוא שיהיה"⁶ והכל נמשך ממשה הראשון). מוסיף האוה"ח שיתכן גם שמשה הורשה

האוה"ח מסביר שפרה אדומה היא "חקת התורה" (ולא 'חקת הטומאה' או 'חקת הטהרה'), משום שקיומה כ"חוקה ללא טעם" מעיד על התמסרות לקיום רצון ה' – על דרך "נעשה ונשמע"⁷ – ולכן נחשב כקיום כל "התורה אשר צוה הוי' לאמר". מקור ה"חוקה ללא טעם" הוא בכתר עליון, שלמעלה מטעם ודעת, ובכתר גופא הוא סוד הגלגלתא, בה נאמר "אין טעם לרצון"⁸ (שלמעלה ממוחא סתימאה, שהוא סוד "טעם כמוס לרצון"⁹). בגלגלתא כלולים, בלשון הזהה, כל ה"תריג אורחין"¹⁰ – תריג המצוות הכלולים ב"חקת התורה" – ובה מלוּבש החסד דעתיק, בסוד "אחד היה אברהם"¹¹, כאשר כל רמח המצוות נחשבים ל"אחד".

ממשיך האוה"ח שבכל מצוות התורה יש "סודות נעלמים, הנגלים למשה ולאדם ראוי המשיג לקנות קנין התורה... שאז מגלין לו רזי תורה... ומשה גם כן גילה לישראל בני דורו סודות הנסתרים וטעמי המצות ויסוד כל דבר" וגם בפרה אדומה "נאמר למשה דברים מוטעמים" ("לך אני מגלה טעם פרה"), אך הוא נצטוו למסור

המשך בעמ' 16 <<<

נערך מרשימת הרב ע"י איתאל גלעדי. י"ב אייר תש"פ.

א שמות כד, ז.

ב עבודת הקדש ח"ג פ"ו; ונבלות חכמה (ליש"ר) עלה א; פרדס רמונים פ"ח פ"ו; יונת אלם פ"ב. ראה של"ה תולדות אדם בית ה' אות יב בהגהה בשם ר"י אלקשטילא.

ג ראה שער היחוד פכ"ד (קכז, א). ובכ"מ.

ד זהר ח"ג קכט, א.

ה יחזקאל לג, כד.

ו במדבר רבה יט, ו.

ז מנורת זהב עמ' לו – הובא ונתבאר בעץ פרי עמ' קלג"ד.

ח שמות ג, ד.

ט ע"פ זהר ח"א קכ, ב; ח"ג קלח, א.

י ע"פ תקו"ז תקון סט (ק"ב, א). וראה גם זהר ח"ג רטו, ב.

יא רש"י על במדבר יט, ב.

יב ראה שמות רבה ד, ב; זהר ח"א רנג, א; שער הפסוקים יוחי;

תו"א משפטים עד, ג.

יג קהלת א, ט. מגלה עמוקות רנ"ב אופנים אופן סה.

שפת אמת

פרשת חקת

טהרת התורה

זוכים גם ל"מי יתן טהור מ[תוך] טמא"^ט. החל מהעיבור, כאשר "נשמה שנתתה בי טהורה היא"^{טו} – בחינת "נשמת שדי תבינים"^{טז}, מדרגת הבינה שבנשמה דווקא (שהיא ה"חלקנו בתורתך" של כל יהודי) – מתלבשת בשכבת הזרע הטמאה ומולידה ממנה אדם חי וטהור (בסוד "בורא עולם בקנין השלם זה הבנין"^{יז} – בנין הגוף ברחם האם^{יח} הבינה ב"דמח אברים ו"שסה גידים בכח "קנין תורה"); בהמשך כל החיים על ידי "קנין תורה" – ה"דעת קנית"^{יח} של התורה, המטהרת מעץ הדעת שהביא מיתה וטומאה לעולם); ועד ל"והקיצות היא תשיחך"^{יט} בתחית המתים^כ, כאשר מכח התורה זוכים ל"הקיצו ורננו שכני עפר"^{כא} (מתוך שפלות אמתית^{כב} – על ידי המודעות שמתחלה "מאין באת? מטפה סרוחה"^{כג}, ורק בכח הנשמה^{כד} התורה לתת טהור מטמא – זוכים שהעפר יהפוך ל"ארץ החיים"^{כד}), וכפי שחותם השפ"א: "אין לך אות בתורה שאין בה תחית המתים [אלא

על "זאת חקת התורה" כתב השפ"א^כ "תלה הכתוב הטהרה בתורה". בספירת החכמה אין מיתה – "ימותו ולא בחכמה"^{כג}, "והחכמה תחיה בעליה"^{כד} – אך בספירת הבינה, אמא עילאה (סוד הפרה, עליה דרשו "תבוא האם ותקנח את צואת בנה"^{כה}), יש כח לטהר גם מטומאת מת. כח הטהרה תמון ב"תורת משה" ש"זכה לבניה"^{כז} וזכה ל"טעם פרה"^{כח} וזוכה לו "אדם כי ימות באהל"^{כט} ה"ממית עצמו באהלה של תורה"^ל. דברי התורה אינם מקבלים טומאה, כמו אש^{לא}, ומי ש'שרוף' על התורה נעשה טהור – דברי התורה שלו הם בבחינת "אמרי שפר"^{לב}, אמרי "שרפים עמדים ממעל לו"^{לג} אשר בכח רצונם ומחשבתם עומדים מעל למדרגתם (כפי שבאר הבעש"ט בפסוק^{לד}), במקום בו אין טומאה כלל. בכח ה"מבין דבר מתוך דבר" של הבינה^ל

נערך מרשימת הרב ע"י איתאל גלעד, י' אייר תש"פ.

יד איוב יד, ד.
טו ברכת "אלהי נשמה".
טז איוב לב, ח.
יז פיוט "איש חסיד היה" למוצש"ק.
יח קהלת רבה ז, לב (ובכ"מ). ראה נדרים מא, א.
יט משלי ו, כב.
כ רש"י שם (וראה זחר ח"ג רכב, ב; תקו"ז יח לה, ב ו'לא עו, א).
כא ישעיה כו, יט.
כב ראה סוטה ה, א.
כג אבות פ"ג מ"א.
כד ישעיה לח, יא; תהלים קמב, ו; איוב כח, יג.

א תרס"ג.
ב איוב ד, כא.
ג קהלת ז, יב.
ד ע"פ תנחומא חקת ח.
ה ראה ר"ה כא, ב; זח"ב קטו, א (ובנצוצי זהר שם).
ו במדבר רבה יט, ו.
ז במדבר יט, יד.
ח ראה ברכות סג, ב.
ט ברכות כב, א.
י בראשית מט, כא.
יא ישעיה ו, ב.
יב כש"ט (קה"ת, מהדורה שלישית) אות מח.
יג ראה רש"י על דברים א, יג ועוד (ע"פ חז"ל בכ"מ).

אלא תורה"כ¹⁰ – וכל נסיונות המים במדבר היו גלגלות כי אפילו במדבר הסט"א יש תורה. "יגעת ומצאת תאמין"כ¹¹ – על ידי יגיעת איש ישראל (בימי החול) הוא זוכה שנפתח לו בכל מקום "פי הבאר"כ¹² (שנברא בערב שבת בין השמשותכ¹³) ונובעים לו מי התורה (עצם הבאר-השבת), ואזי אומרים שירה: "עברי בעמק הבכא מעין ישיתוהו גם ברכות יעטה מורה"כט.

טו ב"ק יז, א; זהר ח"ב ס, א. ובכ"מ.
כז מגלה ו. ב.
כח אבות פ"ה מ"ו.
כט תהלים פד, ז.

שאיננו יודעים לדרוש"כ¹⁴ (ורמזו: **אות עולה יא פעמים יחידה** וכל הביטוי "**אין לך אות בתורה שאין בה תחית המתים**" עולה **עו פעמים יחידה**, דהיינו ד"פ משולש **יחידה**).

בתורה הבאה מסביר השפ"א, ביחס לשירת הבאה, כי הבאר היא סוד התורה – "אין מי

כה "פי הבאר" בגימטריא רחמים, בסוד "אל שדי יתן לכם רחמים" (בראשית מג, יד) – ברכת ישראל לבניו (ראה לקומ"ת תורה סב), בני ישראל, שיזכו למצוא "מים חיים" גם בירידתם למצרים ובעלייתם דרך "מדבר העמים" (כפי שמסביר השפ"א, מקור מעיני התורה באבות-ההרים והם נמשכים בנחלים בזכות השבטים, אך העבודה אחר כך היא "בכל מקום שחופרין נמצא מים").

המשך מהעמ' 14 <<<

כך רמוזים שלשת מקומות הדינים – "אדמה" בגבורה (לה שייך הצבע האדום^{טו}), "תמימה" בהוד (שפנימיותו תמימות¹¹) ו"אשר לא עלה עליה על" (שממתיק את הדינים) במלכות (שענינה-תיקונה קבלת עול). הדינים בשריפת הפרה הם בסוד השרפים דעולם הבריאה (בו מקננת אמה). השם פרה עצמו רומז ל-פר דינים ויה גבורות (שבאמא, כנ"ל, ובסוד ה פעמים נו שב"ויהי נעם"¹¹, השייך לאמא^{טו}) – ולכן יש להקפיד שלא לקנות אותה כעגלה, אלא כשהיא כבר פרה¹² – אך מיניה וביה "תבוא האם ותקנח את צואת בנה"¹³, תמתיק את כל הדינים ותבריח את דיני הטומאה.

טז סוד ה' ליראיו ש"א פ"ל.
יז ראה סוד ה' ליראיו ש"א פ"א (וביאורו בשיעורים בסוד ה' ח"ג); אל עולם הקבלה פ"ד; הנפש פ"ב.
יח תהלים צ. יז. ספר הליקוטים בראשית פ"א; פע"ח שער השבת פכ"ד. ובכ"מ.
יט ראה קהלת יעקב ערך 'נועם'.
כ ילקו"ש במדבר רמז תשנט.
כא ע"פ תנחומא חקת ח.

גלגלות לישראל את "טעם פרה", כך שכולנו נטעם בה טעם פנימי, והאזהרה היא רק לא גלגלות זאת לאומות העולם המונים את ישראל וטוענים שאין טעם במצוה ולהם לומר שאנו מקיימים את המצוה גם בלי טעם. בפנימיות, זו דרך לקרב את האומות ('המהפכה הרביעית'¹⁷) בדרך של "מטי ולא מטי" – להטעים להם מה שהם יכולים להשיג גם בעודם גוים, ומה שאינם יכולים לתפוס להעלים מהם, כאשר העלמה זו גופא 'מפתה' את מי מהם ששייך לכך לומר גם הוא "נעשה ונשמע", להתגייר ולזכות גם הוא ל"ונשמע" את הטעם.

את דבריו חותם האוה"ח ב"טעם פרה" על דרך הקבלה, כיצד כל סימניה רומזים ל'דינים', ויש להטעים בדבריו ולומר כי ה"פרה" היא באמא-בינה ש"מינה דינין מתערין"^{טו}, ואחר

יד נושא המדובר בשנים האחרונות (ומקדש לו מדור ב"נפלאות"), החל מכ"ד טבת ע"ה.
טו ראה זהר ח"א קנא, א; ע"ח ש"ג (אריך אנפין) פ"ח; שם ש"ד (או"א) פ"ב.

ניגון

454 | כ"ג סיון תש"פ | לבריינה מלכה פרידמן

עליו = 120

4

8

14

19

מעין גנים

נקודה חסידית | פרשת חקת

כח הנדר

והעליתהו עולה"¹.

יש כאן ירידת הדורות, התדרדרות. הנדר של יעקב הוא גבוה: אם תהיה אתי, בגשמיות וברוחניות, כשאחזור בשלום אעשר לך הכל, ומכאן לומדים שנודרים בעת צרה². בפעם השניה היתה מלחמה, ישראל נדרו וה' שמע בקולם. ובפעם השלישית אמנם ה' נתן ליפתח את הנצחון, אבל בקיום הנדר אירע הסיפור הטרגי של בת יפתח. המלחמה אצלנו היתה לאחר שלקחו בשבי שפחה אחת מישראל, כמו שמפרש רש"י (ובגלל שפחה אחת יצאו כל העם למלחמה!), כדי להציל בת ישראל, ובפעם השלישית הנדר פגע לבסוף בבת ישראל.

נדר לעשות דירה

ראשית נלמד מכאן שמוטב לא לנודר, אפילו נדרים טובים. נדר לה' בשעת סכנה הוא מלא כח, אבל הוא בעצמו מאד מסוכן. טוב לקבל קבלות טובות בלב, אבל לא לנודר!³ **וידר נדר** (המלים החוזרות בכל הפעמים) עולה **דעת**. כדי לנודר נדר טוב, כמו יעקב אבינו, צריך להיות בדרגה גבוהה של דעת (בהקבלת האבות לחב"ד: "א-להי אברהם" כנגד החכמה, "א-להי יצחק" כנגד הבינה, "וא-להי יעקב" כנגד הדעת, כאשר הוא"ו של "וא-להי" רומזת

"וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מִלֶּךְ עַרְדַּי יֵשֶׁב הַגִּבְבַּי כִּי בָא יִשְׂרָאֵל דְּרֹךְ הָאֲתָרִים וַיִּלְחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁבּוּ מִמֶּנּוּ שְׁבִי. וַיֵּדֶר יִשְׂרָאֵל נְדָר לֵה' וַיֹּאמֶר אִם נָתַן תִּתֶּן אֶת הָעָם הַזֶּה בְּיָדִי וְהַחֲרַמְתִּי אֶת עַרְיָהֶם. וַיִּשְׁמַע ה' בְּקוֹל יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֶת הַכְּנַעֲנִי וַיַּחֲרֶם אֶתְהֶם וְאֶת עַרְיָהֶם וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם תְּרֻמָּה"⁴. במעשה הזה מתבטא כחו הגדול של הנדר, הכח בפה של עם ישראל.

הבטוי "וַיֵּדֶר... נְדָר" מופיע שלש פעמים בתנ"ך. הפעם הראשונה היא אצל יעקב אבינו. כאשר יעקב יצא לחרון, לאחר חלום הסולם, כתוב "וַיֵּדֶר יַעֲקֹב נֹדֶר... אִם יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי... וְנָתַן לִי לֶחֶם לֵאכֹל וּבִגְד לִלְבָשׁ. וּשְׁבַתִּי בְשָׁלוֹם אֶל בֵּית אֲבִי... וְהָאֲבִן הַזֹּאת אֲשֶׁר שָׁמַתִּי מִצְבֵּה יִהְיֶה בֵּית אֱלֹהִים וְכָל אֲשֶׁר תִּתֵּן לִי עֲשֶׂר אֲעִשְׂרֶנּוּ לָךְ"⁵. כשיהודי נמצא בסכנה הוא נודר נדר: אם תעזור לי, תציל אותי, תתן לי נצחון – אני אעשה משהו מסוים עבורך. הפעם השניה היא אצלנו, "וַיֵּדֶר יִשְׂרָאֵל נְדָר לַהוִי", לשון דומה שהרי ישראל הוא שמו של יעקב (וכן "וַיֵּדֶר יִשְׂרָאֵל" לשון יחיד רומז ליעקב, ישראל סבא⁶). והפעם השלישית בספר שופטים, "וַיֵּדֶר יִפְתָּח נְדָר לֵה' וַיֹּאמֶר אִם נָתַן תִּתֵּן אֶת בְּנֵי עִמּוֹן בְּיָדִי [לשון דומה לכתוב אצלנו]. וְהִיָּה הַיּוֹצֵא..."

ערון מהקלטת שדור ד' אייר תשע"א.

א במדבר כא, א"ג.

ב בראשית כח, כ"א.

ג בראשית רבה ע, ב "וידר ישראל ישראל סבא".

ד שופטים יא, ל"א.

ה בראשית רבה ע, א.

ו וראה להלכה שו"ע יו"ד ס"ו רג.

ובשכר אלו יתקיימו האחרים בידון]. אמר רב ששת, אפילו בעל בנכסי אשתו [רש"י: בעי למיעבד בהו מצוה, דמילתא דתווהו בה אינשי נמי היא, ושלטא בהו עינא בישא]. רבא אמר, אפילו עבד עיסקא ורווח. רב פפא אמר, אפילו מצא מציאה. אמר רב נחמן בר יצחק, אפילו כתב בהו תפילין [נמי מקיימו בידיה] ואמר רב חנין ואיתימא רבי חנינא, מאי קראה? דכתיב וידר ישראל נדר וגו' [רש"י: דעל ידי דעבד בהו מצוה מיקיימי בידיה דכתיב וידר ישראל וגו' והחרמתי לשון הקדש ועל ידי כך נשמעת תפלתם ונפלו בידם] ^א. כשבאה לאדם זכיה גדולה בבת אחת, כמו ירושה או עסקה או מציאה, זכיה בפיס וכדו' – צריך מיד לעשות עם חלק מהסכום איזו מצוה גדולה השומרת שהרכוש יתקיים בידו. אפשר לפרש שמדובר רק ברווח יוצא דופן, אבל אפשר גם לומר שכל רווח שבא לאדם ראוי שמיד יתן מזה חלק לה', "עשר אעשרנו לך" – זו שמירה על הכל וגם הבטחה שילך ויתפתח עוד ועוד. העצה הזו איננה דוקא למי שחושש מ'עינא בישא', דהיינו קנאה (כמו העין הרעה של בלעם, כמבואר במדור פרקי אבות), אלא הדרכה כללית: לפעמים ה' רוצה לזכות אותנו במציאה גדולה, אבל צריך שלא ניקח לעצמנו הכל אלא מיד לתת חלק לה'. תמיד יש לחשוב שה' זימן בהשגחה פרטית, לא בזכותי, לא מגיע לי, ולכן אני צריך להחזיר לה', בדומה לדברי הרב המגיד שה' ברא את העולם יש מאין והצדיקים צריכים להחזיר את העולם בחזרה לאין (בלי להחריב את העולם).

הקבלת המדרגות

בגמרא יש ארבעה מקרים, נכסי הגר, נכסי אשתו, עיסקא ומציאה. בפנימיות הם מכוונים כנגד יִהְיֶה מלמטה למעלה כפי הסדר בגמרא: הזוכה בנכסי הגר כנגד המלכות, ה אחרונה בשם הוי', כמוסבר בקבלה ובחסידות שאחיות

ל"מפתחא דכליל שית").

אם יש לאדם "דעת עליון", מודעות שה' הוא הכל, וכל המציאות היא אין, אז הנדר מתחיל טוב ונגמר טוב. אבל אצל יפתח הנדר בא מ"דעת תחתון": מודעות שהעולם הזה הוא היש, המציאות הממשית, אלא שאני מאמין בה' ויודע שרק הוא נותן לי נצחון, אבל הוא 'אין' במודעות שלי. דעת כזו אינה מספיקה לנדר באופן הרצוי. האמצע, החבור של "אל דעות הוי"^א, הוא בפרשה שלנו. ישראל נודדים נדר להרוג את עמלק ולהקדיש את כל רכושם לה' (לא רק מעשה, כמו יעקב), זו מדרגת בינים של נדר.

ה'שער' של נדר הוא דר, לגור. כח הדבור הוא כה חזק, שאם הוא כולו טוב, בא מדעת עליון, אפשר באמצעותו למלא את רצון ה' ל"דירה בתחתונים". זהו הנדר של יעקב, "והאבן הזאת אשר שמת מצבה יהיה בית אלהים" ("יעקב קראו בית"^ב), וכן הנדר של דוד המלך "אשר נשבע לה' נדר לאביר יעקב... עד אמצא מקום לה"^ג). אם אתה ראוי לנודו, אתה יוצר מציאות, יש לך כח לבנות את המקדש, "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", להמשיך את עצמות ה' לדור בתחתונים. אבל אם אינך במדרגה כזו של דעת, המסוגל להפוך את העולם לבית דירה – אזי לא כדאי לנודו, אלא רק להחליט להבטיח בלב בלי לנדר בשפתיים.

עצה לקיום נכסים

מהנדר בפרשה שלנו לומדים בגמרא משהו יפה: "המחזיק בנכסי הגר מה יעשה ויתקיימו בידו – יקח בהן ספר תורה [רש"י: המחזיק בנכסי הגר, מידי דתמיהה היא ותווהו בה אינשי לפי שבאו לו בלא יגיעה, לפיכך אין מתקיימין אם לא על ידי מצוה. יקח בהן ספר תורה, במקצתם

^א ש"א ב, ג.

^ח פסחים פח, א.

^ט תהלים קלב, ב'ה. ובראשית רבה ע, א "לאביר אברהם ולאביר יצחק אין כתיב כאן אלא נדר לאביר יעקב תלה את הנדר במי שפתח בו תחלה".

^י שמות כה, ח.

המציאה הגמורה כנגד י, חכמה. "החכמה מאין תמצא"¹.

עיקר המקום שיכול להתמזל מזלו של אדם, וממילא יש 'עינא בישא' של קנאה, הוא בהתחלה, במלכות, מחזיק בנכסי הגר (שבזה יש תחרות, מי יזכה בנכס) – זהו המקום הכי פגיע (כמו הסכנה שיש בספירת המלכות), ובו צריך במיוחד להזהר. פחות עינא בישא יש בחתונה (כולם מתחתנים, אלא שאדם זה זכה באשה עשירה), פחות מזה ברווח (דרך העולם), והכי פחות עינא בישא במציאה (בה מורגש שזהו 'מזל משמים' לאותו אדם). אכן, גם מחזיק בנכסי הגר היא סוג של מציאה, בסוד הקשר בין חכמה למלכות, "אבא יסד ברתא". ובכל מקרה, תמיד צריך להחזיר לה' ובכך להוריד את הקנאה והתחרות ולזכות להצלחה.

הגר במלכות והמחזיק בנכסיו נכנס לגמרי במקומו;

בעל בנכסי אשתו כנגד ו בשם הוי', כמו בדרך כלל שהבעל כנגד ו והאשה היא ה תתאה (כאן הבעל לא בא במקום אשתו, אלא נעשה שולט בנכסיה, מעלה את ה תתאה ל-ו, כמו ב"בכל דרכיך דעהו"², דע ה-ו, "עולה עמו ואינה יורדת");

רווח בעיסקא כנגד ה עילאה, בינה היא "להבין דבר מתוך דבר", סוד ההצלחה בעסקים, לייצר רווח נקי מתוך הדבר הקיים (והרמוז: בינה-אמא יונקת ממזל "ונקה"). עסק טוב הוא גם לתפוס-להבין משהו, שהרי התורה היא הסחורה הטובה ביותר. מי שעוסק בתורה ופתאום מרויח, "יגעתי ומצאתי תאמין"³ – היגיעה היא בבינה, מוחין דאמא (ובתוכה מתנוצצת המציאה);

יב משלי ג, ו.

יג מגילה ו, ב.

יד איוב כח, יב.

בגדים ועננים

לאחר מות אהרן הסתלקו ענני הכבוד שהיו בזכות אהרן ובני ישראל נחשפו לעיני האומות. ענני הכבוד הם ה'לבוש' של כל ישראל כמו בגדי הכהונה של אהרן (הבגדים נקראים כבוד). והנה במות אהרן נאמר "ויפשט משה את אהרן את בגדיו וילבש אותם את אלעזר בנו" – היה כאן רגע קטן של חוסר צניעות כביכול, כאשר אהרן פשט את בגדיו ואלעזר טרם לבש, ומהרגע הזה השתלשלה אי-צניעות לעם ישראל כולו בהסתלקות ענני הכבוד.

תלמידי אברהם

השנה יט

כָּל מִי שֵׁיֵשׁ בִּידוֹ שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הִלְלוּ
הוּא מִתְלַמְּדוֹ שְׁלֵשׁ אֲבָרָהִם אָבִינוּ,
וְשְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אַחֲרֵיהֶם הוּא מִתְלַמְּדוֹ
שְׁלֵשׁ בְּלַעַם הָרָשָׁע: תְּלַמְּדוֹ שְׁלֵשׁ אֲבָרָהִם
אָבִינוּ עֵינַי טוֹבָה, וְרוּחַ נְמוּכָה, וְנַפְשׁ
שְׁפֵלָה. תְּלַמְּדוֹ שְׁלֵשׁ בְּלַעַם הָרָשָׁע עֵינַי
רָעָה, וְרוּחַ גְּבוּהָה, וְנַפְשׁ רַחֲבָה...

תאווה. לפי זה שלש המדות הרעות של בלעם הן ממש דברי המשנה בפרק הקודם "הקנאה והתאווה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם", אלא שהסדר אצלנו הוא קנאה-כבוד-תאווה. שלשת אלו מקבילים לשלשת הרבדים העיקריים בנפש, מושכל, מורגש, מוטבע: הכבוד, רוח גבוהה לעומת רוח נמוכה – שייך לתיקון המושכל-המוחין (חב"ד). גאוה היא פגם במוחין (גאוה = י"ה, חכמה ובינה); התאווה, נפש רחבה לעומת נפש שפלה – שייך לתיקון המורגש-המדות (חג"ת); הקנאה, עין רעה לעומת עין טובה – שייך לתיקון המוטבע (נה"י). דחף אפל של קנאה המביאה למעשים רעים בפועל. אכן, שורש המוטבע הוא בכתר – ולכן הכל מתחיל בעין רעה או טובה, וזהו הסדר במשנה: מתחיל מתיקון העין (כתר ומוטבע), מזה ממשיך לתיקון הרוח (המושכל), ומזה לתיקון הנפש (מורגש). הביטוי "תלמידיו של" מופיע בעוד מקום בפרקי אבות, "הוי מתלמידיו של אהרן", וכך יש דמות אחת שלילית ושתי דמויות חיוביות. שלשת אלה מצטרפים לסדר של חש-מל-מל, הכנעה הבדלה המתקה: את קליפת בלעם יש להכניע-להשתיק (חש), להזהר שלא להיות מתלמידיו; אברהם אבינו הוא כורת הברית המבדילה (מל מלשון מילה); ואהרן הכהן הוא הממתיק, "אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה".

נפתח ברמז: עין רוח נפש סופי תבות נחשא. בלעם הוא הנחש של הקליפה שהולך "לקראת נחשים" ונאלץ להודות "כי לא נחש ביעקב". ואברהם הוא הנחש של הקדושה, נחש = משיח. רש"י מפרש "עין טובה, שאין לו קנאה על חבירו וחביב עליו כבוד חבירו ככבודו. רוח נמוכה, עניו ושפל ברוך. ונפש שפלה, שמשפיל עצמו בין אנשים ומעורב ביניהם ואינו גס רוח. אבל בלעם הרשע היתה בו עין רעה כמו שכתוב 'וישא בלעם את עיניו, רוח גבוהה' מאן ה' לתתי להלוך עמכם' אלא עם אחרים, נפש רחבה 'אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב'".

כלומר, עין רעה היא קנאה, רוח גבוהה מתבטאת בגאוה ורדיפת כבוד, ונפש רחבה היא

א עין רוח נפש היא סדרה של מספרים עולין כאשר בסיס הסדרה הוא 132, בלק.

ארבע מהפכות

המהפכה הרביעית

בן נח וגר תושב

בשנים האחרונות, הרב מלמד על ארבע 'מהפכות' גדולות בהלכות תלמוד תורה: כתיבת התורה שבעל פה, נטילת שכר על לימוד תורה, לימוד תורה לנשים ולימוד תורה לאומות העולם, כאשר היום אנו נמצאים בעיצומה של המהפכה השלישית ובראשיתה של המהפכה הרביעית

אפילו יושב ישיבת עראי או עובר ממקום למקום בסחורה לא יעבור בארצנו אלא עד שיקבל עליו שבע מצות שנצטוו בני נח שנאמר 'לא ישבו בארצך' אפילו לפי שעה, ואם קבל עליו שבע מצות הרי זה גר תושב, ואין מקבלין גר תושב אלא בזמן שהיובל נוהג...

ובהלכות מלכים פ"י: [י]...צוה משה רבינו מפי הגבורה לכופף את כל באי העולם לקבל מצות שנצטוו בני נח... והמקבל אותם הוא הנקרא גר תושב בכל מקום וצריך לקבל עליו בפני שלשה חברים. [יא] כל המקבל שבע מצות ונזהר לעשותן הרי זה מחסידי אומות העולם, ויש לו חלק לעולם הבא, והוא שיקבל אותן ויעשה אותן מפני שצוה בהן הקדוש ברוך הוא בתורה והודיענו על ידי משה רבינו שבני נח מקודם נצטוו בהן, אבל אם עשאו מפני הכרע הדעת אין זה גר תושב ואינו מחסידי אומות העולם אלא מחכמיהם. יש כמובן דינים נוספים בגר תושב, כמו המצוה להחיותו², ונעמוד על כמה נקודות עיקריות:

א. 'גר תושב' פירושו "שמותר לנו להושיבו

בפעמים הקודמות התבאר שמצוה להשפיע על אומות העולם לקיים שבע מצוות בני נח, ואף לגייר את הראויים לכך. אמנם יש הבדל בין ארץ ישראל לחוץ לארץ: השפעה על הגויים הנמצאים בחו"ל היא דבר יותר פשוט ו'נקל', מה שאין כן בארץ ישראל. הדבר נוגע להבדל בין 'בן נח' ל'גר תושב', ונבאר בקצרה לשיטת הרמב"ם^א.

דברי הרמב"ם

כתב הרמב"ם בהלכות איסורי ביאה (פי"ד ז"ח): אי זה הוא גר תושב? זה גוי שקיבל עליו שלא יעבוד עבודה זרה עם שאר המצות שנצטוו בני נח... הרי זה מקבלין אותו והוא מחסידי אומות העולם, ולמה נקרא שמו תושב? לפי שמותר לנו להושיבו בימינו בארץ ישראל... ואין מקבלין גר תושב אלא בזמן שהיובל נוהג. ואלו דבריו בהלכות עבודה זרה (פ"י ה"ו): בזמן שיד ישראל תקיפה על אומות העולם, אסור לנו להניח גוי עובד עבודה זרה בימינו,

מעובד ע"י יוסף פלאי. מאמר שביעי בסדרה. ניתן לקבל בדוא"ל את כל המאמרים בגרסה מורחבת יותר.

א לכל זה ראה עוד בספר מלכות ישראל ח"א במאמרים 'ישראל והעמים', 'בדין גר תושב והישמעאלים'.

ב הלכות זכיה ומתנה פ"ג ה"א. הלכות מלכים פ"י ה"ב. ולרמב"ן זו מצות עשה מיוחדת, השגות לסהמ"צ עשה יו.

את חוקת גר תושב על הנכרים הרוצים להצטרף אלינו^ט (לזה צריך להוסיף כמובן את הצורך היום בעידוד הגירה, כמבואר בספר תיקון המדינה).

בגדר גר תושב

גר תושב אינו רק 'גוי טוב' המקיים שבע מצוות בני נח, אלא מעמד מיוחד הנובע מקבלתו. לכן הרמב"ם מסדר את דין קבלת גר תושב בהמשך לדין קבלת גר צדק. ונראה שבגר תושב יש שינוי מהותי מרגע קבלתו ('חלות' מיוחדת), בדומה לגיור של גר צדק. וכמה דוגמאות להבדל המהותי של גר תושב מגוי: א. בגמרא יש דעות שגר תושב חייב במדה מסוימת בשמירת שבת (ואילו לסתם גוי אסור לשמור שבת)^א. ב. רבינו גרשום כתב שבגר תושב יש "קצת גרות"^ב, ובלשון המאירי "גרות לחצאי"^ג. ג. מהרשב"א נראה שגר תושב הוא "כקטן שנולד"^ד. ד. לדעת הרמב"ם אין דין "קנאין פוגעים" בישראל הבא על בת גר תושב^ה. ה. הט"ז כתב שלדעת הרמב"ם שחיתת גר תושב כשרה מהתורה כיון ש"יצא מכלל העמים"^ו.

ובביאור הצורך בקבלת המצוות של גר תושב (והרי גם קודם היה מחויב): הרמב"ן^ז כתב טעם אחד כדי שעל ידי הקבלה ידקדק ביותר, וטעם שני לפי המבואר בגמרא^ח שהקב"ה

בינינו בארץ ישראל^א, ואם לא כן שייך בו "לא ישבו בארץ" שנוהג כאשר יד ישראל תקיפה (וכאשר אין יד ישראל תקיפה, נוהג לכל הפחות איסור "לא תחנם" שלא לתת להם חניה בקרקע וכו', כמבואר בהלכות ע"ז פ"י).

ב. גר תושב צריך שיקבל מצוות מכח ציווי משה רבינו בתורה, וממילא הוא בגדר חסיד אומות העולם. הגר תושב מצד עצמו מקבל עליו שבע מצוות וכן צריך שאנחנו נקבל אותו, בפני בית דין של ישראל.

ג. קבלת גר תושב נוהגת רק בזמן היובל, כאשר כל ישראל על אדמתם ובנחלתם^ב, אך בזמן הזה אין גר תושב. בטעם הדבר מפרשים שרק כשישראל על אדמתם בשלמות יכולים 'לקלוט' גרים תושבים ללא חשש שיפגעו בנו בגשמיות וברוחניות^ג.

ובפשטות, לדעת הרמב"ם כשאינו יובל אסור להושיב בארץ ישראל גם גוי השומר שבע מצוות, כיון שאיננו יכולים לקבלו כגר תושב! אמנם דעת הראב"ד שגם בזמן הזה גוי המקבל עליו שבע מצוות בני נח מותר להושיבו בארץ אלא שאיננו מצווים להחיותו^ד. והכסף משנה רצה לומר שגם הרמב"ם מודה שאם מעצמו קבל שבע מצוות אין מונעים אותו מלשבת בארץ, כיון שלא שייך בו "לא ישבו בארץ פן יחטיאו אותך לי". אך כמה אחרונים לא הסכימו עם הכס"מ בזה^ה (דהיינו שלפי הרמב"ם אם לא 'לוקחים עליו אחריות' לגמרי מוטב שלא יהיה בינינו).

כל זה נוגע כמובן להסדר הקבע של עם ישראל בארץ ישראל, כאשר בזמן היובל ניישם

ג וכן הוא בספספ"מ ל"ת נ"א. חינוך מצוה צד. ריטב"א מכות ט, א.

ד הלכות שמיטה ויובל פ"י ה"ח.

ז ראה ראב"ד בהלכות איסורי ביאה. משך חכמה דברים כג, ז. חזון איש שביעית כד, ב. פירוש הרב קפאח להלכות איסורי ביאה.

ו כמו שמכוח מהמגיד משנה איסורי ביאה פ"ד ה"ח וה"ו.

ז ראה השגות הראב"ד בהלכות ע"ז ובהלכות איסורי ביאה. תשובת הרשב"א ח"א סי' קפב. ובחזו"א שם אות ג "ואף לדעת הראב"ד דוקא שהוא שלם באמונת ישראל, שישאל נתחייב בתרי"ג מצוות וב"נ בדי", עיי"ש.

ח ספרי דבי רב פרשת כי תצא פיסקא רס. מנחת חינוך מצוה צד. חזון איש שם.

ט וברור שרוב הנכרים הנמצאים כיום בארץ רחוקים הרבה מגדר גר תושב גם לדעת הראב"ד, הן מצד פגם באמונה ושייכות לדתות שקריות וכיו"ב, והן מצד היחס לשלטון ישראל, ואכמ"ל (וראה תורת המלך ח"ב פ"ז על מעמד בן נח במלכות ישראל).

י ראה: גליוני הש"ס ע"ז סד, ב. אצורת יוסף י"ד אות י. משנת יעב"ץ י"ד סימן ג. משאת משה חברוני פסחים סימן קל. הרב כהנמן בספר דברי הרב סימן לו. קונטרסי שיעורים בבא מציעא סימן יב.

יא כריתות ט, א. יבמות מח, ב רש"י ד"ה גר תושב (וראה שם בראשונים שחלקו עליו).

יב פירוש לכריתות שם (נדפס בדף י, ב).

יג מאירי יבמות מח, ב.

יד תורת הבית הארוך בית השער ד (אך אפשר לומר שזה רק לדעת רבי יהודה שמביא שם, ואכמ"ל).

טו הלכות איסורי ביאה פ"ב ה"ה. וראה מגיד משנה שם (אך בצפנת פענח רוצה לומר שזה לא רק בגר תושב גמור).

טז ט"ז י"ד סי' ב סק"א.

יז רמב"ן מכות ט, א. ובריטב"א שם כתב כטעם השני.

יח בבא קמא לח, א. עבודה זרה ב, ב.

זמני בלבד³³, ואמנם בפשטות אין הלכה כן אך עדיין ניתן לומר שזו התכלית (הנסתרת לפחות) במעמד של גר תושב.

בכך מובן בפנימיות מדוע גר תושב תלוי ביובל: אז הכל חוזר למקורו-לשורשו, שדות לבעליהם ועבדים למשפחותיהם, הכל 'נשאב' למעלה בדרך ממילא, ואז גם הגר תושב מצטרף ל'תנועה' של החזרה למקור ויכול להגיע לגיור גמור. סימן היובל הוא השופר, "ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים", ובפנימיות מדובר על קיבוץ נצוצות הקדושה גם מהאומות העתידיים להתגייר, "לא הגלה הקב"ה את ישראל לאומות אלא כדי שיתוספו עליהם גרים"³⁴. השופר אומר "שפרו מעשיכם", וכך כולם משתפרים ועולים בדרגה. וכיוצא בזה מובא בקבלה ובחסידות תיאור של התעלות העולם ולפיו הגוים מתעלים להיות כישראל, וקשור לסוד השמיטה והיובל.

הכפיה על בני נח – הסבר הרבי

כל זה בגר תושב שהוא מעמד מיוחד הנוגע בעיקר לישיבה בארץ ותלוי ביובל. אבל מלבד זאת יש התייחסות מיוחדת לגוי השומר שבע מצוות, והוא הנקרא בלשון הרמב"ם "בן נח" (המושג הרווח בהלכות מלכים). חילוק זה מוסבר בדברי הרוגאטשובר (המחדש שגם בבן נח יש מצוה להחיותו), ומבואר בהרחבה בדברי הרבי³⁵, ונקודות עיקריות מדבריו:

א. הציווי "לכוף את כל באי העולם" הוא למען עצם קבלתם את המצוות ולא דוקא כדי שיהיו גרי תושב, ולכן נוהג בעקרון גם בזמן הזה (ועוד אומר הרבי שבזה אין הכרח שיקבלו דוקא מפני הציווי של משה בתורה, אבל בהערה חוזר

"עמד והתיר" לגויים שבע מצוות שנחשבים בהם כמי שאינו מצווה ועושה (ומכל מקום נענשים אם לא מקיימים), ולכן צריך לקבל בפני בית דין של ישראל שמעתי יהיה כמצווה ועושה. כלומר, במתן תורה מתחדש חיוב חדש בשבע מצוות וכדי לקבלו צריך את 'התיווך' שלנו. ולכאורה ניתן לומר כך גם בדעת הרמב"ם, בפרט שהרמב"ם מבאר³⁶ שישאל מצווים בכל המצוות רק מכח מעמד הר סיני, וגם מצוות שהיו מחויבים בהן קודם לכן התחייבו בהן מחדש בהר סיני, וממילא ניתן לומר שגם הגוי הנעשה גר תושב נעשה מחויב בשבע מצוות כעת מכח מעמד הר סיני בלבד.

אך באמת מלשון הרמב"ם נראה שלא מדובר בחיוב חדש לגמרי, שהרי כתב "והודיענו [משה] שבני נח מקודם נצטוו בהם". אלא שיש כאן 'תרכובת' של החיוב הקודם עם תורת משה. כלומר, בכל גוי נמשך החיוב של שבע מצוות מאדם ונח (אלא שמתן השכר על חיוב זה הוא פחות, כמי שאינו מצווה ועושה), וכאשר נתנה התורה לישראל בהר סיני, נכלל בזה המצוה והתוקף לישראל למסור לאומות העולם את שבע המצוות (הנמצאות כעת 'בידינו'), כלומר לתת 'חותמת' לחיוב הקודם שכעת ימשיכו לקיימו, וזה מה שמקבל על עצמו הגר תושב³⁷ (לעומת זאת חיוב ישראל בתרי"ג מצוות התחדש לגמרי בהר סיני).

הי אומר, הגר תושב הוא 'ממוצע' בין גוי לישראל, ולכן יש בו משתי הבחינות: הוא קשור ל'היסטוריה' של בני נח מלפני מתן תורה, וקשור גם לתורת משה שניתנה בהר סיני. ועוד נראה שבגר תושב יש עניין מיוחד להביאו לידי גיור גמור³⁸. יתרה מזו, יש דעה שגר תושב הוא מצב

יט פירוש המשנה חולין פ"ז מ"ו "אתה צריך לדעת שכל מה שאנו נזהרים ממנו או עושים אותו היום אין אנו עושים זאת אלא מפני צווי ה' על ידי משה, לא מפני שה' צוה בכך לנביאים שקדמוהו".

כ והשווה לדברי האור שמח בהלכות איסורי ביאה, ולדברי הגרי"ז במכתבים שבסוף ספרו על הרמב"ם (עמוד אחרון).

כא כדברי האבן עזרא דברים לא, יב שגר תושב צריך לבוא להקהל "אולי יתירה" (אמנם משמעות הרמב"ם הלכות חגיגה פ"ג

ה"א שמדובר רק בגר צדק, וראה ספר המפתח שם). ובתוספות עבודה זרה כ, א"ד"ה להקדים "דאי לא כתיב נתינה דגר הוה אמינא דאסור ליתן לו נבילות כדי שיתן לב להתגייר לגמרי". וראה משך חכמה דברים כג, ז.

כב ראה בספר על ישראל גאוותו עמ' נז; צו.

כג פסחים פז, ב.

כד לקוטי שיחות חכ"ו פרשת יתרו שיחה ג, עין שם.

באי העולם... זהו חלק והמשך של מתן תורה וקבלת תורה על ידי ישראל... לפיכך מובן שכל מי שבדיו האפשרות לפעול בכך ובודאי מי שיש לו קשר על ידי מסחר וכדומה עם בני נח חייב להשתדל ולהשפיע עליהם לקבל את שבע המצוות שלהם."

ולמעשה (בקווים כלליים): יש להרבות בפעולות של 'משרד החוץ היהודי' להפצת אמונה בכל העולם ובכל האומות (ללא צורך במעמד רשמי של קבלת שבע מצוות, שהרי אין היום קבלה גמורה של גר תושב). אך בנוגע לפעילות בארץ ישראל ('משרד הפנים') נראה שאין ליזום הבאת גויים מחו"ל לשם כך. אמנם גויים הנמצאים כבר בארץ יש לחזק גם אותם בשמירת שבע מצוות (ובודדים המתאימים להיות 'בני נח' למהדרין, ניתן לסמוך על הראב"ד שמקומם הקבוע יכול להיות בארץ).

ומסתפק בנקודה זו שאולי הבן נח צריך לפחות לומר שמקבל מפני הצווי).

ב. כשם שבישראל יש במתן תורה קבלת מלכות ה' ("אנכי" ו"לא יהיה לך") וקבלת המצוות, כך בגר תושב יש קבלת המלכות (איסור עבודה זרה) וקבלת הגזרות (שאר מצוות בני נח), כאשר "קבלת מלכות ה' היא ענין מהותי בקיום שבע המצוות על ידם".

ג. "תכלית מתן תורה איננה רק שישראל יקבלו על עצמם עול מלכות שמים ועול מצות אלא להביא לידי 'והיה ה' למלך על כל הארץ' שמלכות ה' תורגש בכל העולם כולו, אך כיון שמלכות ה' ומצוותיו הפכו לישראל לנחלה, כדברי הרמב"ם בתחילת הלכה זו 'משה רבינו הנחיל התורה והמצוות לישראל', שעניינים אלו נעשו שייכים לישראל לחלוטין... לכן יש להם הכח והציווי להשליט את מלכות ה' על כל

ויקדש בם

"המה מי מריבה אשר רבו בני ישראל את ה' ויקדש בם" - מפרש רש"י "ויקדש בם, שמתו משה ואהרן על ידם. שכשהקב"ה עושה דין במקודשיו הוא יראוי ומתקדש על הבריות... וכן הוא אומר בקרובי אקדש". "בקרובי אקדש" נאמר על מות נדב ואביהוא, מתוך עלייה של "רצוא" (בלי "שוב"), ואז אמר משה לאהרן שנדב ואביהוא קרובים לה' יותר ממשה ואהרן. כאן עלו משה ואהרן לדרגת נדב ואביהוא, כאשר שם ה' התקדש דרכם בדרך של "רצוא", שליילה. "אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין".

הסיפור החסידי

רבי יקותיאל יהודה מצאנז-קלויזנבורג | בארה של מרים

רבי יקותיאל יהודה הלבפשטאם, בעל השפעה חיים והדברי יציב, נולד ברודניק לרבי צבי הירש הלבפשטאם אב"ד העיר. בגיל 14 התייתם מאביו, ובאותה שנה הוסמך להוראה. כבן 18 התחתן עם קרובתו פסיה טייטלבוים ולזוג נולדו אחד עשר ילדים, בגיל 21 (תרפ"ו) נתמנה לרב הקהילה החסידית וראש ישיבה בקלויזנבורג. לאחר פלישת הנאצים להונגריה שהה במחנה בנאדבאניה, ולאחר מכן גורש עם משפחתו לאושוויץ. הוא שרד את צעדת המוות, אך אשתו ותשעה מילדיו נרצחו ובניו הנותרים מתו לאחר מכן ממחלת הטיפוס. כל אותו הזמן לא וויתר על קיום המצוות בהידור תוך סיכון עצום, מהקפדה על אוכל כשר ועד לפרי חדש בראש השנה. לאחר השואה הקים במחנה העקורים מוסדות חינוך ובתי תבשיל, טיפל ביתומים והשיא זוגות רבים. בשנת תש"ו הגיע לארצות הברית בכדי להקים מוסדות לניצולי השואה, נישא לחיה נחמה ונולדו להם שבעה ילדים. בשנת תשט"ו ביקר לראשונה בארץ והניח את אבן הפינה לקריית צאנז בנתניה. בקריה ייסד את חסידות צאנז-קלויזנבורג, מוסדות חינוך וישיבה גדולה שעמד בראשותה, וכן את מפעל הש"ס. גם את המרכז הרפואי לניאדו הקים בנתניה, בעקבות נדרו כי אם יינצל מהתופת ינסה תמיד להציל חיי יהודים. בי"ט בכסלו תש"ך עלה לארץ והתיישב בנתניה, בתשכ"ג פתח ישיבה לבחורים ספרדים ובתשמ"ז יזם את הקמת ה"מועצה להגנה משפטית על ערכי היהדות". כשנשאל על פעילותו בארץ, שנגדה את השקפת דוד אשתו [בזווג ראשון] הרבי מסאטמר, השיב: דא עקא, שאנחנו היראים עוסקין בקיטרוג גרידא, והם – החפשים, שאינם שומרי תורה ומצוה ר"ל – עוסקים בפעולות מעשיות ויוצרים עובדות... גם אני סבור הייתי בעבר שזה תפקידנו, והייתי מקלל המינים בכוונה עצומה ומצפה לשמוע שנתקבלה והתקיימה קללתי – אך לשוא. להיפך, נוכחתי לראות שהם הולכים ומתחזקים. אמרתי, אפוא, לנפשי: וכי לא מוטב שנתחלף בתפקידים, דהיינו שאני אבנה את א"י בקדושה, והם, החילוניים, הם יהיו אלו שיגדפו אותי?!... בשנת תשל"ב חזר לארצות הברית, ונפטר לביל שבת ט' בתמוז ה'תשנ"ד. מנוחתו כבוד בנתניה.

הפקודה: "מנוחה! לרדת מן הכביש שמאלה!". היהודים התרכזו בשדה רחב על שפת נהר. זיק של תקווה ניצת בעיניהם. כמה יהודים מיהרו לרדת אל שפת הנהר והרטיבו את שפתותיהם היבשות. טרם הספיקו להרים את ראשם ומטר כדורים נורה לעברם בידי המרצחים. דמם התערבב במי הנהר.

במשך אותו יום נשמע הצדיק מקלויזנבורג ממלמל את מילות מגילת איכה והקינוח. רבים מההולכים השילו את נעליהם, בגלל החום הנורא. גם האדמו"ר עשה כן, בגלל איסור נעילת הסנדל בתשעה באב. לאסונו, זקיף גרמני

סיפור מופלא שהתרחש עם הרבי מצאנז

במסע המוות, סופר מפי עדי ראיה:

היום השלישי למסע, תשעה באב נדחה, היה היום הקשה ביותר. הנאצים הפליאו את מכותיהם באכזריות רבה וללא הבחנה. במגלבים ובמוטות ברזל דחקו בשבויים ההולכים לפניהם ברגליים כושלות, קודחים מחוזם ומאיבוד נזולים. מנות דלות של שימורים מלוחים חולקו להם בתחילת המסע ובמהלכו, אולם מים לא ניתנו, אף לא טיפה. מספר החללים באותו יום הגיע לשיאו. הללו נשארו מוטלים בדרך באין קובר, ושורות הצועדים גדלדלו והלכו. סוף-סוף ניתנה

משמותיו של משה רבינו, וגם על צדיק זה ניתן לדרוש את דרשת חז"ל על שמו זה של משה: "שקיוו ישראל לאל בימיו". הוא כמשה, אך בפלא המים שחולל ראה דווקא את בארה של מרים, האחות הגדולה שליוותה את משה לאורך כל חייו ונבאה את לידתו. עמרם אביהם אף כינה את משה "נבואתך".

בגשמיות נתנה מרים לישראל את מתנת הבאר, אך בחסידות מוסבר כי זו מעידה על מתנה רוחנית, היא עבודת התפילה. כשם שמי הבאר עולים מעומק האדמה, כך העלתה מרים את ה'מיין נוקבין', ועוררה את לבם של ישראל. נוכל לומר אם כן, כי שמו של משה 'יקותיאל' על שם הקיווי והתפילה, בא לו מהיותו "נבואתה של מרים". באר מרים, הנובעת לרבי יקותיאל יהודה בעמק הבכא של השיעבוד הנאצי, מגלמת כאן את הקשר המיוחד בין האח והאחות. דרך הבאר חשף הצדיק את אהבת ה' הנסתרת וכך עורר את תקוות היהודים לישועה, כמרים המרימה מים מעמקי האדמה.

גם לאחר עליתו ארצה ליוותה מרים את רבי יקותיאל יהודה: כשהקים את בית הרפואה 'לניאדו', ברך במיוחד את אגף היולדות שבו שיהיה תמיד מלא ביולדות יהודיות. אגף היולדות הוא מעין 'גלגול' של המילדות העבריות שפרה ופועה – הלא הן יוכבד ומרים. מקומה של הבאר לא נפקד משאר מחלקות המרכז הרפואי: השורש **ב.א.ר.** אותיות **ברא** לשון **בריאות**, ובחילוף אותיות בומ"ף מתקבל ממנו השורש **ר.ב.א.**, לשון רפואה. ופלא הוא, שפטירתו של הצדיק חלה במוצאי יום התענית על שריפת התלמוד, אותו הקפיד לצום. יום זה נקבע כתענית יחידים, לא בתאריך מסוים כי אם ביום שישו של פרשת חוקת – בו קוראים על שירת בארה של מרים.

מיתת מרים נסמכה לפרשת פרה אדומה, ללמדך שמיתת צדיקים מכפרת ומטהרת כפרה אדומה. כך עיסוקו של הרבי בילודה וברפואה דווקא מתוך המוות והייסורים, בא מכוחה של מרים המטהרת ומרפאת את טומאת היפך החיים.

נטפל אליו ופקד עליו ללכת בשולי הכביש, הזרועים חצץ ושברי זכוכית... הערב ירד, שלדי האדם נצטוו להתארגן למנוחת לילה בשדה. הגופים הרצוצים צנחו כאבן על האדמה. גם החיילים, הסתבר, היו עייפים, ואט-אט עזבו את משמרתם ליד מכוונות הירייה ושקעו בשינה. ופתאום עברה לחישה מפה לאוזן: "הוא אמר... שכל אחד יחפור באדמה תחתיו... ישועת ה' כהרף-עין". לכול היה ברור מי הוא 'הוא'. אם הצדיק מקלויזנבורג אומר שיש לחפור, יש לעשות זאת.

במהירות נטלו האנשים כל מה שמצאו בהישג-יד. בכפית או בגזיר עץ, בידיים ובציפורניים, החלו לחפור. ופתאום התרחש הלא-ייאמן: קילוחים דקים של מים זכים פרצו מהאדמה! ק' חרמץ, שלא היה מחסידי האדמו"ר, מתאר בספרו 'קאשמארן' את הנס שהתרחש: "חששנו להרים קול, שלא ירגישו בנו הצוררים, אך בעיני כולנו ניצתה שלהבת. מים... מים חיים... האנשים המיואשים התחבקו והתנשקו מרוב אושר וגיל... יהודים מעולפים ומתים-למחצה חזרו בן-רגע לחיות". הכול הרוו את צימאונם, הרטיבו את גופם היבש, והודו לה' על החסד שעשה עמם. כוחות מחודשים ניסכו בהם. לפתע התעוררו השומרים, ורצו אל היהודים להביט במתרחש. הם בהו משתאים בשבויים, אולם ככל הנראה לא רצו לעזור מהומה או התקוממות נגדם, והעדיפו לשתוק ולחזור לרבצם. בבוקר, כאשר באו המפקדים ונוכחו בנס, החליפו בעיניהם השטניות מבטים משתאים, ובלא אומר סבו לאחור בבושת-פנים. מעתה העצים האדמו"ר את מאמציו לעודד את השרידים בצעדה האיזומה, באומרו: "הנה לנו ראייה, כי למרות כל הצרות והסתר פניו של הקב"ה כביכול, הקב"ה אוהב אותנו...". לאחר שנים שח על כך הרבי: "כל מי שמפקפק חס וחלילה באילו של אברהם אבינו או בבארה של מרים, יכול היה להשתכנע אז...".

שמו הראשון של הרבי, יקותיאל, הוא אחד

רמז בפרשה

חתמטיקה בפרשת השבוע | אש ולהבה

[ובית עֲשׂוֹ לְקֶשׁ וְדָלְקוּ בָהֶם וְאֶכְלוּם וְלֹא יִהְיֶה שְׂרִיד לְבֵית עֲשׂוֹ כִּי הוּא דָבָר] (עובדיה א, יח) ששווה 1537.

ה. "וּתְבַעַר אֵשׁ בַּעֲדָתָם לְהֵבֵא תִלְהַט רְשָׁעִים" (תהלים קו, יח) ששווה 2601 שהוא 5!²

סך 6 הביטויים הללו של אש-להבה הוא 12025 או 37 פעמים 325; 325 הוא משולש 5 וממילא הגורמים הראשוניים הם: 5, 5, 13, 37.

יש עוד פסוק מרכזי ביותר המזכיר אש-להבה אך בתוספת ל לכל מלה והוא, "וְהִיא אֹרֶן יִשְׂרָאֵל לְאֵשׁ וְקִדְשׁוֹ לְלֵהָבָה [וּבַעֲרָה וְאֶכְלָה שִׁיתוֹ וְשָׁמִירוֹ בְּיוֹם אָחָד]" (ישעיה י, יז) ששווה 1599. פסוק זה מתחיל במלה "וְהִיא" וגם הפסוק, "וְהִיא בֵּית יַעֲקֹב אֵשׁ וּבֵית יוֹסֵף לְהֵבֵא גֹ" (עובדיה א, יח).

בשניהם משקל דומה לביטויי האש והלהבה ואמנם, שני הביטויים משלימים גם מבחינה מתמטית שכן ערכם עולה 3136 או 56². והנה פלא, כשנוסיף את שני הביטויים הללו לביטוי מתוך פרשתנו שראינו שעולה (עם הכולל) לְהֵבֵא ברבוע, נקבל את המשוואה הפיתגוראית: 42²

ועוד 56² שווה 70² שהוא גם הפירמידה של 24 (כלומר, סך כל הרבועים מ־1 ברבוע עד 24 ברבוע) והוא גם ערך שמות האבות, האמהות ו־יב השבטים – שלמות בית ישראל.

בשלש הלשונות הנ"ל יחד יש 78 אותיות, ואפשר לציינם בצורת המשולש של 12, כך:

והנה, יש עוד ביטוי אחד ובו אש-להבה כן מופיע בסמיכות, "וְזִנְיָה" (ישעיה ד, ה) וערכו 482. סך כל שמונת הביטויים 14106, והוא אֶל־ראשי תבואת אש להבה (פעמים 455 עם הכולל!)

כִּי אֵשׁ יִצְאָה מִחֻשְׁבוֹן לְהֵבֵא מִקְרִית סִיחֹן אֶכְלָה עַר מוֹאָב בְּעֲלֵי בְמוֹת אֲרֹנָן. (חקת כא, כח) שני שמות העצם בפסוק הם אש להבה. אש שווה 7 פעמים 43 ו־לְהֵבֵא שווה 7 פעמים 6, וביחד ערכם עולה וְשֵׁם או 7³. ראשי התבות הן אֶל־ ושאר האותיות ערכן 312 הוא ערך יב צירופי שם הוי'.

רק "אֵשׁ יִצְאָה מִחֻשְׁבוֹן" שווה 813 והוא ערך הפסוק, "וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹרֶן וְיִהְיֶה אֹרֶן" (בראשית א, ג), "וַיִּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאֹרֶן וּבֵין הַחֹשֶׁן" (שם שם, ד), וכן "וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם" (שם שם, כו).

והנה, כל הביטוי "כִּי אֵשׁ יִצְאָה מִחֻשְׁבוֹן לְהֵבֵא מִקְרִית סִיחֹן" שווה 1763, וכאשר נוסיף את הכולל נקבל לְהֵבֵא (42) ברבוע.

בתנ"ך כולו ישנם עוד 5 פסוקים בהם מופיעות המלים אש-להבה שלא בסמיכות. בכל פסוק הדגשנו את הביטוי בו מופיעות המלים וכתבנו את ערכו:

א. "לָכֵן כָּאֵכָל קֵשׁ לְשׁוֹן אֵשׁ, וְחֲשֵׁשׁ לְהֵבֵא יְרֵפָה [שְׂרָשָׁם כְּמִיָּה וּפְרָחָם כְּאֶבֶק יַעֲלֶה כִּי מֵאִסּוֹ אֵת תּוֹרַת הוּי' צְבָאוֹת וְאֵת אִמְרַת קְדוֹשׁ־יִשְׂרָאֵל נֶאֱצַו]" (ישעיה ה, כד) שווה 2209 או 47 (הלהבה) ברבוע!

ב. "הִנֵּה הִיוּ כְקֶשׁ אֵשׁ שְׂרָפְתָם לֹא יִצְּלוּ אֵת נַפְשָׁם מִיַּד לְהֵבֵא [אִינוּ גִחַלְתָּ לְחַמֵּם אֹרֶן לְשֶׁבֶת נְגֻדוֹ]" (ישעיה מז, יד) ששווה 2665 או 41 פעמים 65.

ג. "לִפְנֵינוּ אֶכְלָה אֵשׁ וְאֶחְרֵינוּ תִלְהַט לְהֵבֵא [כְּגוֹ עֵדוֹ הָאֶרֶץ לִפְנֵינוּ וְאֶחְרָיו מִדְבַר שְׁמָמָה וְגַם פְּלִיטָה לֹא הִיְתָה לוֹ]" (יואל ב, ג) ששווה 1250, הרבוע הכפול של 25!

ד. "וְהִיא בֵּית יַעֲקֹב אֵשׁ וּבֵית יוֹסֵף לְהֵבֵא

אנכי והילדים

המדור לילדי ישראל

נחש הנחשת

מזהב?

לא רק אצלי קופצת השאלה אלא גם חז"ל שואלים אותה: "וכי נחש ממית? וכי נחש מחיה?". אגב, לא סוד שלאחר שנים רבות הפך אותו נחש נחשת לעבודה זרה של ממש! בתקופת חזקיהו המלך התחילו אנשים ממש להאמין שאותה דמות היא זו ששולחת להם רפואה, עד שקם חזקיהו המלך והשמיד אותו. על מעשה זה זכה חזקיהו להסכמה מחכמי ישראל. העקר, מלמדים אותנו חז"ל במשנה, הוא להסתכל כלפי מעלה ולשעבד את הלב לה', הרופא האמתי. הנחש אינו המרפא אלא רק האמצעי לכך. נו, אז עכשו כבר לא מובן בכלל. רוצים שיהודים ירימו עינים לשמים, יקראו לה' ויתפללו רק אליו – אז למה בכלל צריך את נחש הנחשת. לא פשוט יותר לומר להם לפנות ישירות לבעל הבית? למה להעמיד אותנו בנסיונות של עבודה זרה?

"איך היה המבחן? פאזן, נשא חז"ל גאורג סוף השנה
"מחן קשה", ענת.
"קשה מכשלו למה למה שאלות מסוג זה"
"חז"ל", נשאו קפתו מאור קולו של האורה. "מכשיל"
"מחשיל תלמי כאן מסמכ"ל..."

המגפה הזו הסתיימה בדרך מיחדת במינה. בני ישראל התלוננו על מחסור בגיוון האכל והשתיה ובעקבות זאת הביא ה' עליהם את השרפים הנחשים שנשכו בהם. בני ישראל מבינים שהגזימו ובאים אל משה לבקש שיתפלל לה'. תשובת ה' למשה מגיעה בהוראה תמוהה: עליך להכין תרופה יחודית – דמות נחש מנחשת שתונף על גבי עמוד גבוה, כך שמכל מקום במחנה נתן יהיה להביט עליו ולהתרפא מהקשת הנחשים.

למה אני קורא להוראה הזו תמוהה? כי היא מיד מקפיצה אצלי בראש שאלה: ממתית פסל בדמות נחש מרפא? מה ההבדל בין נחש מנחשת לעגל

הַפְּתִי הַמְּתַכַּן וְשִׂמְחַת הַכִּפְּאוֹן

היה היה מלך גדול. הוא נצח במערכות רבות, כבש ארצות ושלט בהן ביד רמה. למלך היה בן צעיר ומכשור, שפלים כבדו ידעו – הוא זה שעתיד לרשת את אביו ולמלוך אחריו. המלך התחיל להכניס את בנו לסוד העניינים והפקיד בידיו סמכויות רבות. "אין חכם כבעל הנסיון" ואין דבר יותר טוב מאשר ללמד את התפקיד בדרך מעשית, 'מהשטח'.

ובכל זאת, המלך רואה שהבן שלו צריך עוד שפשוף. הוא רך מדי. נכון, מלך לא צריך להיות איש אכזר, בזה שלא מקשיב למה שמרגישים האנשים. להפך, עליו להיות קשוב לצרכיהם. אבל יחד עם זאת הוא צריך להיות מסוגל לעמד בלחצים. לפעמים צריך המלך לגזר גזרות שתהינה קשות עבור חלק מהאזרחים. למשל, באשר חסר כסף בקפת המדינה לפעמים הדבר הנכון שעליו לעשות הוא להטיל על האזרחים מס. אתם מכירים מישהו שרוצה לשלם מכספו לקפת מדינה? ברור שלא, אף אחד! ברגע שתודע הגזרה יתחילו התלונות. "למה גונבים מאתנו? אינה מין מלך זה?". למלך אסור להבהל מהבקרת שיש לאנשים כפלי או לנסות להתחנף אליהם. עליו להמשיך ולפעל לטובתם.

אותו המלך מבחין שהבן שלו עוד לא קשוח במדה הרצויה. הוא מחליט לעשות מעשה שיגרום לבנו להתבגר ולהיות תקיף. איך אומרים? "מה שלא

הורג – מחשל...". הוא קורא ליועץ שלו ובפיו בקשה מוזרה: "גש אל בני ונסה לפתות אותו. שכנע אותו שיותר לאנשים. אמר לו: 'רק הפעם, תן להם. הם יאהבו אותך, תהיה מלך אהוד'".

פעת יושב המלך בחדרו וממתין לתוצאות. האם המלך מענן שהיועץ יצליח במשימתו? ברור שלא. הוא שלח אותו רק כדי לנסות את הבן, כדי לגרום לו להיות יותר חזק. אם יתפתה הבן לדרך הנוחה שמציע היועץ יבין המלך שבנו אינו מכשר להמשיך אותו.

האם היועץ עצמו רוצה להצליח במשימה? זו כבר שאלה יותר קשה. מצד אחד הוא קבל משימה ברורה: עליו להכשיל את הבן. כדי לעשות זאת בצורה הכי טובה ולשכנע את הנסיון בכל דרך שזו העצה הטובה והנכונה ביותר עליו לשחק את המשחק היטב ולהעמיד פנים. אבל היועץ אינו טפוש. הוא יודע בדיוק מהי באמת פונת המלך ולשם איזו מטרה קבל לידיו את המשימה. האמת היא, שבסתר לבו מענן היועץ להכשיל במשימתו! הוא מענן לראות את בן המלך עומד בתקף מול הלחצים שהוא מפעיל עליו ומצליח לדחות אותם.

לְהַמְתִּיק אֶת הַמְּלָחָמָה

משל דומה מובא בספר הזהר, והוא בא ללמד אותנו מהי מטרת היסורים בעולם הזה. אני לא מדבר רק על יסורים גשמיים, כמו בעיות בריאות או פרויקט,

הנחש הקדוש

נחזר אל נחש הנחשֶׁת. אתם ודאי זוכרים מי הִיָּה המתסִיס הראשון בעולם, זה שגָּרם לאָדָם הראשון לפל בחטא האכילה מעץ הדעת? הנחש! החטא הקדמון הביא לעולם את היצור הרע, את המוות ואת כל הרע שיש בו. כל החטאים שאחריי הם רק תוצאה שלו. מה אומר ה' למשה רבינו? קח את הנחש, את הרע הזה, ותרים אותו למעלה, למקום הכי בולט שאפשר, כדי שכל יהודי ידע ויזכר היטב שאין באמת שום רע בעולם. ה' טוב ומטיב והעולם שברא גם הוא טוב. אפלו הנחש מגיע בשליחות מלמעלה, אז שלא נתבלבל מהנחש שמנסה להפיש אותנו מלמטה. אגב, נחשו למה רומזת הגימטריא של הנחש (358)... כשזוכרים את העבדה הזו יודעים שכל הרע הוא אף ורק נסיון, ובנסיון הזה בעזרת ה' נצליח! שנזכר שהנסיונות ירימו אותנו לגבה! שבת שלום ומברך! 🌟

אָלָא גַם עַל יְסוּדִים רוֹחֲנִים. מדוע יש לנו יצר רע? למה ללקק גלידה בא לי בלי שום מאמץ מיוחד ואלו לקום בבקר מהמטה נדמה לי כמו קריעת ים סוף? אלו שאלות שעוללות ליסר אותנו. היצר שלנו הוא בדיוק אותו יועץ המלך. ה' יתברך, המלך הגדול, שלח אותו כדי לנסות אותנו, בניו היקרים. לשם מה? כדי לראות אותנו חזקים, מתגברים. הוא ודאי לא רוצה שנפשל. יותר מכה, גם היצר עצמו כלל אינו מענין בתפקיד שלו ומיחל לכשלונו. ברגע שאנו מבינים את התרגיל נעשית המלחמה שלנו ביצר לקלה יותר. אתם יודעים איך קוראים להבנת התרגיל הזה? **המתקה**. כל עוד נדמה לנו היצר כדמות רעה, מפחידה ומאיימת, אנו מתקשים לעמד מולה. אנחנו לא מצליחים לראות את הטוב שבה. אבל ברגע שמתגלה לנו שכל מטרתו היא שליחות קדש, עבודנו ולמעננו – נעשית המלחמה עמו מתיקה יותר.

שאלת השבוע:

מהי הסבה לכך שמשנה רבינו הצטוו להניף את נחש הנחשֶׁת על נס גבוה?

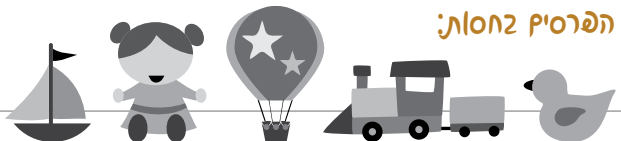
בין הפותרים נכונה יג'רל משחק קפסה. תשובות יש לשלח לדא"ל

maosime@gmail.com או בטלפון 079-921452 עד יום ב' הקרוב.

הזוכה מגיליון קרח: יוסף סיגל בת עין

צעצועי רוזנפלד

יפו 34 ירושלים | טלפקס 02-6240854

הפרסיפ חסלות:

למה יש רע?

אחת ה'קושיות' הטורדות באמונה – שיתכן שבדורנו היא הקושיא, ב"ה הידיעה – היא כיצד תתכן מציאות של רע בעולמו של הבורא הטוב?! אין המדובר רק בשאלה אמונית תיאורטית – כשהאדם ניצב מול מציאות של יסורים חלילה, באופן אישי או בעולם כולו, הוא זקוק לכח והכוונה כדי להתמודד עם הקושי. בעומק, עבור אדם מאמין, ההתמודדות מתחילה כבר עם מציאותו של היצר הרע – המפתה את האדם לחטוא, מקטרג עליו ובסופו של דבר גם גובה את חובו בעונש ויסורים ר"ל. השיעור המרכזי השבוע מעמיק בדברי אדמו"ר הזקן, המסביר כי סוד נחש הנחשת נוגע בדיוק בנקודה הזו – המבט כלפי שמיא, לכוון את לבנו לאבינו שבשמים, אינו מבט 'כללי' בלבד, אלא מבט שמתבונן בכך שלרע עצמו יש שרש בשמים. היצר הרע הוא שליח של ה' ומה שנדמה כרע ויסורים אינו אלא טוב נעלם. יש צדיקים שזוכים לחוות זאת ולגלות במציאות כי "גם זו לטובה", אך גם מי שלא מסוגל לדעת זאת – מסוגל להאמין כי "כל מה דעביד רחמנא לטב עביד" ולהתחיל בכך תהליך של ריפוי והמתקה.

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון

079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים

